

Ἐκ τοῦ παραρτήματος τῆς «Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας»

ΤΑ ΕΠΙ ΤΩ ΠΑΝΗΓΥΡΙΣΜΩ

ΤΗΣ ΕΞΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ

ΤΟΥ ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ

καὶ τῆς

ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΥΨΑΛΤΕΙΑΣ

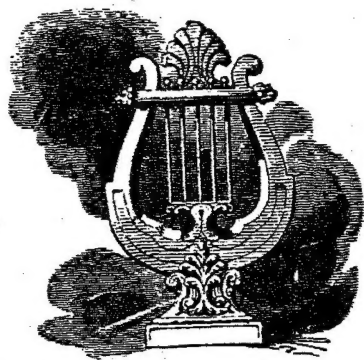
ΕΝ Τῇ ΜΕΓΑΛῇ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

τοῦ Ἀρχοντος Πρωτοψάλτου

Γ. ΒΙΟΛΑΚΗ

τῇ 4 Δεκεμβρίου 1900 ἐπὶ τῇ Β' ἐπετηρίδι

τοῦ Ἐκκλησιαστ. Μουσικοῦ Συλλόγου

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1900

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

Ἐκ τοῦ παραστήματος τῆς «Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας»

ΤΑ ΕΠΙ Τῷ ΠΑΝΗΓΥΡΙΣΜῳ

ΤΗΣ ΕΞΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ

ΤΟΥ ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ

καὶ τῆς

ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΥΨΑΛΤΕΙΑΣ

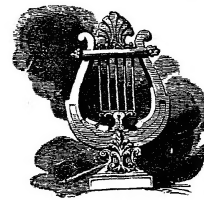
ΕΝ Τῇ ΜΕΓΑΛῇ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

τοῦ ὁρχοντος Πρωτοψάλτου

Γ. ΒΙΟΛΑΚΗ

τῇ 4 Δεκεμβρίου 1900 ἐπὶ τῇ Β' ἐπετηρίδι

τοῦ Ἐκκλησιαστ. Μουσικοῦ Συλλόγου

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1900

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

Ο ΑΡΧΙΩΝ ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗΣ ΤΗΣ Μ. ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΟΥΛΑΣ

ΤΑ ΕΠΙ ΤΩ ΠΑΝΗΓΥΡΙΣΜΩ

τῆς ἐξηκονταετηρίδος τοῦ μοναχικοῦ σταδίου καὶ τῆς

εἰκοσιπενταετηρίδος τῆς πρωτοψαλτείας ἐν τῇ

Μ. Ἐκκλησίᾳ τοῦ ἄρχοντος πρωτοψάλτου

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΟΥΛΑΣ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΕΓΧΩΡΙΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ

Ἡ ἐφημερίς ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 5 Δεκεμβρίου 1900 γράφει :

Ὑπερπλεῖς μέγας ἀσφυξίας ἐπὶ πλήθους ἐκλεκτοῦ καὶ μάλιστα πολλῶν κυρίων καὶ δεσποινίδων ἦτο χθὲς ἡ αἰθούσα τῶν τελετῶν τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, ἐν ᾗ ἐτελέσθη ἡ Β' ἐπετηρὶς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου, ὅμα δὲ καὶ ἡ εορτὴ τῆς εοσθηρίδος τοῦ ἱεροψαλτικοῦ σταδίου τοῦ γηγενοῦ Πρωτοψάλτου τῆς Μ. Ἐκκλησίας. Τῆς τελετῆς προήδρευεν ὁ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κωνσταντίνος ὁ Ε', ἐπίτιμος πρόεδρος τοῦ Συλλόγου, διακρίνοντο δὲ ὁ Α. Ε. ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος κ. Ν. Μαυροκορδάτος μετὰ τοῦ α' γραμματέως τῆς πρεσβείας κ. Α. Ποττὴν, ὁ πρῶτος ἡγεμὼν τῆς Σάμου κ. Κωνσταντῆς Βαγιάνης ἐθένης, οἱ Σεβ. Μητροπολίται Ἀμασειᾶς Ἀνθίμος, ὁ καὶ πρέσβος τοῦ Συλλόγου, Βεροίας Κωνσταντῆς, Ρόδου Ἰωακείμ, Μελενίκου Λεόντιος, Βάρνης Πολύκαρπος, Χίου Κωνσταντῆς, Ἐλασσόνης Πολύκαρπος, Λέρον καὶ Καλύμνου Ἰωάννης, Ἀμύνης Βενιαμίν, οἱ πρῶτοι Μητροπολίται Δεδωδῶν Ἀνθίμος, Δισκάτης Ἰωάννης καὶ Ἐρδεκίου Ἰγνάτιος, οἱ ἐπίσκοποι Παμφίλου Μελεσσίνης καὶ Ἀδύσου Νικόδημος, οἱ ἀρχιμανδρίται Φώτιος ἀρχιγραμματεὶς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, Μιχαὴλ Κλεδούλος σχολάρχης τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, Γρ. Κωνσταντινίδης ἱεροκλῆς τῶν πατριαρχείων, Ἰωακείμ Φοροπόλος ἀρχιεπίσκοπος, Κάλλιστατος βοηθὸς ἐπίτροπος τοῦ Παναγίου Τάφου, ὁ Μ. ἀρχιμανδρίτης Ἱερσόβης, Μ. Σύγκελλος Νικόδημος, Ἀγαθόγγελος Παπαναστασίουδης ἱεροκλῆς, ὁ Πρωτοψάλτης τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας Γ. Βουλᾶς, ὁ Μ. Χαρτοφύλαξ Μ. Ι. Γεδεών, οἱ ἀνώτεροι καὶ κατώτεροι τῶν πατριαρχείων ὑπάλληλοι, ὁ ἡγούμενος τῆς ἐν Πριγκιπῇ Μονῆς τοῦ Χριστοῦ Μακάριος Μαρινάκης, τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου, οἱ ἱεροψάλται τῆς πρωτευούσης καὶ τῶν πρεσβυτείων, ὁ Δυ-

κλειδός Χρ. Χατζηχρήστου, ή κ. 'Ελένη Καλογερά διευθύντρια του έν Πέραν παρθεναγωγείου, ή κ. 'Ασπασία Λαζαρίου διευθύντρια του έν Φαναρίου δημοτικού παρθεναγωγείου, πλήθος κληρικών, οι άντιπρόσωποι του 'Ελλ. Φιλολ. Συλλόγου Νυκτίας Παπαγιαννιπούλος, της Δέχνης «Μνημοσύνης» Π. Κοσμίδης, της έν Ξυλοπόρτ άδελφότητος τών «'Εννέα Μουσών» Γ. Χλωρός, της Μ. του Γ. Σχολής Κ. Ζαχαριάδης, του 'Ιωακείμιου παρθεναγωγείου ή έλλόγιμος δεσποινίς 'Ελευθερία Νικολαΐδου, ιατροί, δικηγόροι, λόγιοι και οι διευθύνται μετά του διδασκόντος προδαπτικού τών πλείστων σχολών της πρωτευούσης: προδότη την αΐθουσαν εκδόμουν πλείσται κυρίες και δεσποινίδες εκ του Πέραν, εκ τών προαστείων, εκ του Φαναρίου και τών περίξ συνοικιών.

Τή 24 μ. μ. άρχ ακριβώς, της Α. Θ. Π. κηρυξάσης την έναρξιν της τελετής, ό πολυμελής μουσικός χορός του Συλλόγου έψαλε μελωδικάτα ύπν την όδην των μουσικοδιδασκάλων κ. Ν. Καμαράδου τόν εις τόν άγιον 'Ιωάννην τόν Δαμασκηνόν ύμνον, ποιηθέντα ύπν του κ. Χρ. Χατζηχρήστου και μελοποιηθέντα ύπν του έν Συμπολίτη ιατρού κ. Ν. Φαρού, όν οργάσα κατεκάλυψαν χειροκροτήματα και οι παριστάμενοι όθιοι άκροάσαντο μετά σεβασμού. Μετά ταύτα άπν του βήματος ό άντιπρόεδρος του Συλλόγου άρχιμανδρίτης κ. Φώτιος άρχιεραρχιερός της Ι. Συνόδου άνέγνω εύκρινος τν έπν τη έορτή του Πρωτοψάλτου άπολύνει συγγραμμάτων Πατριαρχικών πιττάκιον. Μετά ταύτα, διευθύνοντας και πάλιν του κ. Νηλέως Καμαράδου, έψαλν ύπν του χορού τν παρά του κ. Γ. Βιολάκη μελοποιηθέν εις την Α. Α. Μ. τόν Σούλτανόν ήμνα, ό πόντες άκροάσαντο όθιοι και ού τν μέλος άρίστην ενεποίησιν έντίπαιδιν εις τν άκροατήριον. Μετά ταύτα άνέβη τν βήμα ό κ. Γ. Ι. Παπαδόπουλος όπως έκφώνησιν τόν πανηγυρικών λόγον της ήμέρας, ού θέμα ήτο ή βιογραφική σκιαγραφία του τίν εορτηγία αυτού έορτάζοντος Πρωτοψάλτου της Μ. 'Εκκλησίας Γ. Βιολάκη. Οι παριστάντες εις την τελετήν εξετίμουν άπν τη ρητορική δεινότητι του λιγέως άγορατού τόν πλούτον του διαγούτος αυτού λεξικού, τν καλλιπές της ήράδας και τίν κατάλληλον τών κοσμητικών έπιθέτων χροήσιν. 'Ο κ. Παπαδόπουλος κατηγόρευσε κυριολεκτικώς τν πολυύμνον και έκλεκτόν αυτού άκροατήριον, όπερ διά ζωνηροτάτων και παρατεταμένων χειροκροτημάτων πολλάκις διέκοψεν αυτόν έν τη άπαγγελία του όραίου λόγου του.

Κατόπιν έψαλν ό εις την Α. Θ. Π. ύμνος, έργον του κ. Γ. Βιολάκη, μεθ' έν γλαφυράν άπτήγναιε προσφώνησιν ό πρωτοψάλτης της Μ. 'Εκκλησίας, δι' ής πύχρυσινθε θερμός τν Συλλόγν έπν τη προς αυτόν εκδηλωθείσα τιμή κατά τίν έξικονταετηρίδα του μουσικού αυτού σταθίου. Είτα έγερθείς ή Α. Θ. Π. ό Οικουμενικός Πατριάρχης εξ ύπογραφίω μετά της χαρακτηριζούσης αυτόν περι τν λόγων χάριτος συνεχίσιν τν Συλλόγν έπν τη πρωτοβουλία ήν έδωκ προς πανηγυρικών έορτάσιν της έξικονταετηρίδος του πρωτοψάλτου Γ. Βιολάκη, επήνεσε τίν πορείαν του Συλλόγου εύθύμως μνημονεύσας του όνόματος του προδόντος του Συλλόγου σεβ. αγίου 'Αμαθείας, ύπερεξίτη την επιτυχία έκτέλεσιν πάντων τών βεμάτων της έορτής, και έν τέλει νύξας όπως ό Σύλλογος έπ' αΐδιος έορτάσν τν έπών έτος και τίν τριετηρίδα αυτού, όσημέραι κραταιούμενος έπ' άγαθή της υπ' αυτού καλλιεργουμένης εκκλησιαστικής ήμνών μουσικής. 'Η τελετή επεψήγαγίσθη διά του πατριαρχικού πολυχρονισμού, όφειλόμενον εις τίν Μούσαν του κ. Ν. Καμαράδου.

'Η ΝΕΑ ΕΦΗΜΕΡΙΣ τή; 5 Δεκεμβρίου γράζει :

'Εν μέσθ πολυπληθεστάτης και έκλεκτής όμνηγείας επετέλεθη χθές μεγαλοπρεπώς έν τη Μεγάλη του Γένους Σχολή, τη 1 1/2 άρ μ. μ. ή Β' επέτειος έορτή του 'Εκκλησιαστικού Μουσικού Συλλόγου μετά της άγομένης έξικονταετηρίδος του ιεροψαλτικού σταθίου και της εικοδικονταετηρίδος της πρωτοψαλτείας έν τη Μ. 'Εκκλησία του κ. Γ. Βιολάκη. Τίν τελετήν ταύτην έτίμουν ή Α. Θ. Π. ό οικουμενικός πατριάρχης προεδρεύων, ει και άδιδετών, μετά της λοιπής πατριαρχικής αυτού ακολουθίας. 'Εν τούς παραστάσι διακρίνοντο ή Α. Ε. ό πρεσβύτερος της 'Ελλάδος κ. Ν. Μαυροκορδάτος μετά του α' γραμματέως της πρεσβείας κ. Α. Ποττιέν, ό πρώην ήγεμών της Σάμου Κ. Βαϊάνης έβέντης, οι σεβ. μητροπολίται: 'Αμαθείας, Βερβοίας, Ρόδου, Μελενίκου, Βάρνης, Χίνου, 'Ελασσόνας, Λέρου και Καλύμνου, 'Αμύνης, οι πρώην μητροπολίται 'Εδεσίου, Δυσκάτης και Δεδράων, οι επίσκοποι Παμφίλου και 'Αδύτου, οι άρχιμανδρίται Κάλλιδος βοηθός επιτροπος του Παναγιού Τάφου, Φώτιος άρχιεραρχιερός της 'Ιερής Συνόδου, Μιχαήλ Κλεδονούλος, Γρ. Κωνσταντινίδης, 'Ιωακείμ Φορδούπουλος, οι άντιπρόσωποι του 'Ελληνικού Φιλολογικού Συλλόγου, της Δέχνης «Μνημοσύνης», της έν Ξυλοπόρτ 'Αδελφ. τών «'Εννέα Μουσών», της Μ. του Γ. Σχολής, του 'Ιωακείμιου Παρθεναγωγείου, αι διευθύντριαι τών άνωτέρων παρ' ήμιν παρθεναγωγείων, πολλοί λόγιοι και επιστήμονες, οι ιεροψάλται και ό κλήρος της πρωτευούσης, και άλλο άμετρον πλήθος κυριών και δεσποινίδων.

'Αμα τη εισόδω της Α. Θ. Π. εις τίν αΐθουσαν της τελετής ό μουσικός χορός του Συλλόγου ύπν τίν διευθύνειν του κ. Ν. Καμαράδου άνέμειξε ό εις τόν άγιον 'Ιωάννην τόν Δαμασκηνόν ύμνον, μεθ' έν άπν του βήματος ό άρχιεραρχιερός της 'Ιερής Συνόδου άρχιμανδρίτης κ. Φώτιος άνέγνω τν εις τόν πρωτοψάλτην άποσταλν έν τη έξικονταετηρίδι του δεπτόν πατριαρχικών πιττάκιον. Είτα επηκολούθησε ό εις τίν Α. Α. Μ. τόν Σούλτανόν ήμνος, ψαλεις ήμειεστάτα ύπν του μουσικού χορού. Μετά ταύτα άνέβη τν βήμα ό κ. Γ. Ι. Παπαδόπουλος, όστις μετά της χαρακτηριζούσης αυτόν ευφραδείας άπτήγναιε τόν πανηγυρικών της ήμέρας λόγον, σκιαγραφήσας δεξιά τόν άρχοντα πρωτοψάλτην της Μ. 'Εκκλησίας κ. Γ. Βιολάκη, και εξασκήσας μέγα γόντρον έπν του πολυπληθεούς άκροατηρίου του διά της εύχης και γλυκειάς αυτού φωνής, ός και διά της εις τν ιστορικά μουσικά θέματα ειδικότητος αυτού. Δικαίως έλέχθη χθές περι του κ. Παπαδοπούλου ότι ός ρήτωρ ούτε κουράζει, ούτε κουράζεται. Τόν λόγον του ρήτωρος επέσπεσαν παρατεταμένα χειροκροτήματα του παγεστώτος πολυπληθεούς άκροατηρίου, μεθ' ό ό χορός έψαλε τόν εις τίν Α. Θ. Παναγιώτητα ήμειεστάτον ήμνον. 'Επεσφραγίσθη δε ή λαμπρά αύτη τελετή διά τών ειχών και εύλογιών της Α. Θ. Παναγιώτους προς τόν έορτάζοντα τίν έξικονταετηρίδα αυτού πρωτοψάλτην της Μ. 'Εκκλησίας, προς τόν Μουσικών Σύλλογον και τίν Μουσικών Σχολήν αυτού. Κατά τίν αναχώρησιν του Πατριάρχου έψαλν ύπν του χορού ήμειεστάτος πολυχρονισμού, μελοποιηθείς ύπν του άρίστου τών παρ' ήμιν μουσικών κ. Ν. Καμαράδου.

Ο ΤΑΧΤΑΡΟΜΟΣ ως εξής: εκλήθη: τὰ κατὰ τὴν ἑορτὴν :

Ἐν μέσῳ πυκνῆς ἀπαγγελίας ἐπετέθη μετὰ μεσημέριον τῆς ἡμέρας ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν τῆς Πατριαρχικῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς ἡ προαγγελθεῖσα τελετὴ πρὸς πανηγυρικὴν ἐορσάμην τῆς Β' ἐπετηρίδος τοῦ νεοειστάτου Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου, ἣν δὲ καὶ τῆς ἐξηκονταετηρίδος τῆς μουσικῆς δράσεως καὶ εικοσιπενταετηρίδος τῆς πρωτοφιλίας τοῦ ἀρχοντος Πρωτοφίλου τῶν Πατριαρχίων κ. Γεωργίου Βιολάκη.

Τῆς τελετῆς πρόεδρος ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ὡς ἐπίτιμος τοῦ Συλλόγου πρόεδρος καὶ ἀνστάς αὐτοῦ πρόεδρος. Παραβρέθησαν δὲ κατ' αὐτὴν ἡ Α. Ε. ὁ πρέσβης τῆς Ἑλλάδος κ. Ν. Μανροκορδάτος, ὡς ἐπίτιμος τοῦ Συλλόγου μέλος, μετὰ τοῦ γραμματέως τῆς πρεσβείας κ. Ποιάν, ὁ δεσπομάντατος ἄρχος Ἀναδίας κ. Ἀνθίμος, πρόεδρος τοῦ Συλλόγου, αἱ Α. Α. ΣΣ. οἱ ἄγιοι Βεροῦας κ. Κωνσταντῖνος, Βάργης κ. Πολύκαρτος, Χίου κ. Κωνσταντῖνος καὶ Λέρου καὶ Καλύμνου κ. Ἰωάννης, οἱ παρεστημένοι ἄρχιερεῖς ἄγιοι Ρόδου κ. Ἰωακίμ, Μελενίκου κ. Λεόντιος, Ἑλλάδος κ. Πολύκαρτος καὶ Ἀμύνης κ. Βενιαμίν, οἱ πανεπὶ μνηστοὶ μνηστοὶ πρῶτον Δεσφῶν, Διδάκτῃς καὶ Ἑρεκίου, ἡ Α. Ε. ὁ πρῶτος ἡγεμὼν τῆς Σάμου Κοσμάκης ἐφέντης Βαϊνῆς, ὁ ἀρχὼν Μ. Χαροφύλαξ κ. Μανουὴλ Γεδεών, οἱ δεσφῆ. ἐπίσκοποι ἄγιοι Ἀδελφῶν κ. Νικόδημος καὶ Παμφίλου κ. Μελεσσάνος, οἱ πανεπιστ. ἀρχιμανδρίται κ. κ. Μιχαὴλ Κεϊβουζός, Ἰωακίμ Φορόπουλος, Γρηγόριος Κωνσταντινουπόλεως καὶ Κάλυμτος, βοηθὸς ἐπίσκοπος τοῦ Παναγίου Τάφου, ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ Συλλόγου ἀρχιμανδρίτης κ. Φώτιος, ἀρχιγραμματεὶς τῆς ἐορτῆς Σινδὼν, ὁ ἄρχος Δευτερίων κ. Παρθένιος, ὁ ἐορτάζων ἀρχὼν Πρωτοφίλος κ. Γεώργιος Βιολάκης, καθηγηταὶ τινες τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, ὅταν τὸ διδάσκον καὶ διδασκόμενον προσωπικὸν τῆς Μουσικῆς τοῦ Συλλόγου Σχολῆς, ἡ κατὰ Ἑλένη Καλογερά καὶ πολλοὶ ἄλλοι κυρία, ὁ κ. Χρ. Χατζηγεωργίου καὶ πολλοὶ ἄλλοι φιλομύσθων καὶ φιλέσθων, ἐν οἷς ἐπιδέοντο οἱ ἐορτάζοντες.

Ἡ ἐορτὴ ἤρξατο δι' ἕμνον εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Δαμασκινόν, πάτριον τοῦ Συλλόγου, ὑμνῶντος ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης τάξεως τῆς Μουσικῆς Σχολῆς ἡμετέστητα. Ὁ ἕμνος οὗτος ἐσχηματίσθη ἐπὶ τοῦ κ. Χρ. Χατζηγεωργίου, ἐμελοποιήθη δὲ ἐπὶ τοῦ κ. Νικόλου Φαρόν ἐπὶ τῇ βῆσιν τῆς δημόσιας ἀντικῆς ἡμῶν μουσικῆς.

Ἐπικολοῦντο ἡ ἀνάγνωσις ἐπὶ τοῦ ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Σινδῶν καὶ ἀντιπροέδρου τοῦ Συλλόγου ἀρχ. κ. Φωτίου, τοῦ ἐπὶ τῇ ἐορτῇ τοῦ ἀρχοντος Πρωτοφίλου ἀπολυθέντος πατριαρχικοῦ πατριαρχίου, ἐν ᾧ εὐφύμιος μυσία γίνεται τῆς ἐπὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν Μουσικῆς ἐξηκονταετηρίδος δράσεως τοῦ ἀνδρός.

Ἐπὶ ποδὸς ἡ ὑμνήσις ἤκουεν εἶτα τοῦ μουσικοῦ χοροῦ ψάλλοντος ἕμνον εἰς τὴν Α. Α. Μ. τὸν Σουλτάνον, σκηνογραφηθέντα εἰς ἀγνὴν ἀραβικὴν γλῶσσαν ἐπὶ τοῦ κ. Ι. Καραϊδίου καὶ μελοποιηθέντα πρὸς ἀνατολικὸν ρυθμὸν ἐπὶ τοῦ μουσικοῦ κ. Γεωργίου Βιολάκη. Τὸ τέλος τοῦ ἕμνου ἐκάλειψαν χειροκροτήματα.

Ἐπὶ τοῦ θήματος ἀνελθὼν κατόπιν ὁ κ. Γ. Ι. Παλαδοπούλου, γεν. γραμ-

ματεὺς τοῦ Συλλόγου, ἐξεφώνησε τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας, διὰ μακρῶν ἀφηγηθεὶς τὴν μουσικὴν δρᾶσιν τοῦ κ. Γεωργίου Βιολάκη. Ἐκ τοῦ λόγου τοῦτου ἐμάθομεν ὅτι ὁ κ. Γ. Βιολάκης κατέγεται ἐκ Σινδῶν. Μικρὸς ἔτι τὴν ἡλικίαν ἤδεν ἐνταῦθα, ὅπου ἐξεπαιδεύθη εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν παρὰ τοῖς κρατίστοις τότε μουσικοδιδασκάλους, μετ' ὁ μετέβη εἰς Χίον καὶ ἐν τῇ Νέῃ Μονῇ τῆς νήσου ἔφαλε τὸ πρῶτον κατὰ τὸ 1840. Μετὰ τριετίαν ἐπανέκαμψεν εἰς βασιλεύουσάν καὶ ἐπὶ 32 συνεχῶς ἔτι ἐφύλαξεν ἐν τῇ ἐν Γαλατῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῶν Χίων. Ἐν τῇ μετὰ τὴν ἔξοδον τὴν εἰς Βυζάντιον ἐνδοκίμασαν χολέραν μετέβη καὶ πάλιν εἰς Χίον, ὅπου ἐπὶ τινος μῆνους προεβλήθη ἐξάλλεν ἐν τῇ μητροπόλει τῆς νήσου, κανοναρχοῦντος τότε αὐτῷ τοῦ νῦν Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Κατὰ τὸ 1876 διακρίθη πρωτοφίλος τοῦ Πατριαρχικοῦ ναοῦ, ἔκτοτε δ' ἐξηκολούθησε καὶ ἐξακολούθει κατακλιπὼν τὰς ἀκοὰς τῶν ἐν αὐτῇ ἐκκλησιαζομένων διὰ τῆς ἡδείας αὐτοῦ φωνῆς.

Ὁ κ. Βιολάκης ἔλαβε μέρος εἰς πάσας τὰς κατὰ τὴν τελευταίαν 25ετίαν οὐστᾶδας ἐπιτροπὰς εἰς ρύθμισιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἡμῶν μέλους πρὸς τὸ τὸν Βυζαντινῶν, αὐτὸς δὲ μετ' ἄλλων ἐπεξεργάσθη τὸ ἐν ἰσχύϊ Τυπικὸν ἐπὶ τῇ βῆσιν χειρογράφου τοῦ ἀλλοτε ἐν Ἀγίῳ Ὄρει διαστήμου τυπικολόγου Ἀγάθωνος μοναχοῦ Παντοκρατορινοῦ, θείου τοῦ καθηγητοῦ κ. Κ. Ζαχαριάδου.

Περαίνων ὁ ἀγορητὴς ἐτόνισε τὰς ὑπὲρ τοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου ἐνδελεγεῖς καὶ πατρικὰς μερίμνας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ὅστις, ἐπιθυμῶν νὰ ἐξάψῃ τὸν ὑπὲρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ζῆλον, πύδοκτο νὰ ὀρίσῃ δύο διαγωνίσματα διὰ τὰς δύο προερχεῖς ἐπετειοὺς ἐορτῆς τοῦ Συλλόγου τοῦ 1901 καὶ 1902, προδενεγκῶν ὡς γέρας ἀπὸ 50 λίρας Ἀγγλ. δι' ἑκάτερον.

Τὸν λόγον τοῦ κ. Γ. Παπαδοπούλου ἐπικολοῦσθαι ἕμνος τοῦ χοροῦ εἰς τὴν Α. Θ. Παναγιώτητα, μελοποιηθεὶς ἐπὶ τοῦ κ. Γ. Βιολάκη, ὡς καὶ πολυχρονιμῶς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, μελοποιηθεὶς ἐπὶ τοῦ κ. Ν. Α. Καμαρόδου.

Διὰ βραχείων ὁ ἐορτάζων κ. Γ. Βιολάκης νύχαρίσθη τῇ Α. Θ. Παναγιώτῃ, τῇ Μουσικῇ Σχολῇ ὡς καὶ πάλιν τοῖς συμμεταχούτοις τῆς πρὸς αὐτὸν θαυμάως ἐπιδοκίμους ἐκτιμήσεως τὴν δὲ ἐορτὴν ἐπεσφράγισαν ἄλγη πινὴ τῆς Α. Θ. Παναγιώτης, ἐπευχθεῖσας ἔτι πολλὰ τῇ ἐορτάζοντι καὶ ἐπευλογησάσης τὸ ἐθνοφελὲς ἔργον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου.

Καὶ οὕτως ἡ ἐορτὴ ἔληξε, τοῦ κ. Γ. Βιολάκη δεχομένου μετροφρόνης τὰ θερμὰ συγχαρητήρια τῶν παρευρισμένων.

Ἡ ἐξηκονταετηρίς τοῦ κ. Γ. Βιολάκη. Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, θέλων νὰ ἐπιδείξῃ τὴν ἰδιαίτερον ἐκτίμησιν αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀρχοντα Πρωτοφίλτον κ. Γ. Βιολάκην ἐπὶ τῇ συμπλήρωσιν τῆς ἐξηκονταετηρίδος ἀμψιτηρίδος τῆς μουσικῆς δράσεως καὶ τῆς εικοσιπενταετηρίδος τῆς Πρωτοφιλίας αὐτοῦ ἐν τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ, ἀπέστειλεν αὐτῷ μετὰ τοῦ συγχαρη-

παρίου δεστού πατριαρχικού πιατάκιου ως ενθύμιον και δύο άρχιερα βάζα του γλυκιά.

Ο Έκκλησιαστικός Μουσικός Σύλλογος εκ των προνοία και δαπάναις αυτού φιλοεργνηθείς δύο μεγάλου μεγέθους έλαιογραφιών του εορτάζοντος κ. Γ. Βολδάκη, την μὲν ἀριστεράν εις τὸν άρχοντα Πρωτοψάλτην τιμῆς ένεκα και μνήμης, τὴν δὲ ἀντίρρην εις τὴν αἰθούσαν τῶν συνεδριάσεων αὐτοῦ. Ἀμφότεραι αἱ εἰκόνες αἱ ἐκτείναν τὴν προδοχὴν πάντων, και ἔσθ' τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οικουμενικοῦ Πατριάρχου κατὰ τὴν ἐπιτερίδα τοῦ Συλλόγου, ἐφιλοταγνῆσαν ὑπὸ τοῦ διακεκριμένου ὁμογενοῦς ζωγράφου κ. Γεω. Μιχαήλδου, οὗ τὸ καλλιτεχνικὸν τάλαντον διαλάμπει εἰς τὰ προσιόντα τοῦ χροστίου αὐτοῦ.

Τῷ εορτάζοντι κ. Γ. Βολδάκη ἐπέλινδαν πλείστα συγχαρακτηρία γράμματα παρὰ πατριαρχῶν, άρχιερέων, λογίων και τῶν παρ' ἡμῖν Συλλόγων και Ἀδελφότητων.

(Ἐκ τοῦ «Ταχυδρόμου» τῆς 9 Δεκεμβρίου).

Ἐν τῷ ὑπὸ ἡμετέρο 8 Δεκεμβρίου φύλλῳ κτ'εξ ἡ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΑΛΗΘΕΙΑ γράφει:

Τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις «Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου» πανηγυρίζοντος τῇ παραδόχῳ δευτέρῳ ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Λαμαδικοῦ, πύργωνος αὐτοῦ, τὴν ἐπιτερίδα τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ, ἡ θεία και ἱερὰ λειτουργία ἐτελέσθη ἐν τῷ δεσπῷ πατριαρχικῷ ναφ ὑπὸ τοῦ Μ. Συγκλήτου τῶν Πατριαρχείων Νικομήτου, χοροστατοῦντος τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως Κυρίλλου, ἀντὶ τῆς Α. Θ. Παναγιώτους ἀδιαθετοῦσης, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς ὁποίας διατελεῖ τὸ εορτάζον δαματεῖον. Ἐν τῷ ναφ παρόντων πάντων τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου και ἄλλοι εὐσεβεῖς ἐκκλησιασμοί. Κατὰ τὴν λειτουργίαν ἐγένετο ἡ εὐχισμένη ἀποκρίσθαι ἐπὶ τῇ αἰδίᾳ συμπεριφορά διατίας μὲν τοῦ Συλλόγου, εὐκοσμιεντατίας δὲ τῆς Πρωτοψαλτίας τοῦ άρχοντος Πρωτοψάλτου τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας μουσικολογησάτου Γ. Βολδάκη.

Τῇ δὲ 2 ὁρ μ. μ. ἐγένετο ἐν τῇ αἰθούρᾳ τῶν τελειῶν τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, ἐν μέσῳ ἀκροατηρίου πολυπληθέςτατον και ἐκλεκτὸν ἐξ ἁμφοτέρων τῶν φύλων, ἡ πανηγυρική τελετὴ τοῦ Συλλόγου, ἣς προήδρευον ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οικουμενικὸς Πατριάρχης, ὁ και ἐπίτιμος πρόεδρος τοῦ Συλλόγου διεκρίνοντο δὲ ἐν τοῖς προεδροῦσιν ἡ Α. Ε. ὁ πρεσβυτεὺς τῆς Ἑλλάδος Ν. Μαυροκορδοῦς μετὰ τοῦ ἁ Γραμματέως τῆς προεδρίας Α. Ποττίν, οἱ ἐκ τῶν σεβασμιωτάτων συνοδικῶν Ἀμαθείας Ἀνθίμου, ὁ και πρόεδρος τοῦ Συλλόγου, Βερροίας Κωνσταντῖνος, Βάρνης Πολύκαρπος, Χίου Κωνσταντῖνος και Λέρονος και Καλύμνου Γεωργίου, οἱ ἐκ τῶν παρεπιδημιούντων πανιερώτατοι μητροπολίται Ρόδου Ἰωακείμ, Μελενίκου Λεόντιος, Ἐλασσόνης Πολύκαρπος και Ἀμίδος Βενιαμίν, οἱ πανιερώτατοι πρῶτον Ἐρδεκίου Ἰγνάτιος, Δεδρῶν Ἀν-

θίμος και διδάκτης Γεωργίου, οἱ θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι Παμφίλου Μελιόσανος και Ἀσόδου Νικόδημος, οἱ πανοσιολογιώτατοι άρχιμανδριταί Φώτιος, άρχιεραματεῖς τῆς ἱερᾶς Συνόδου, Μιχαὴλ Κλεβουλιός άρχιδιάκονος τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, Κἀλλιστος βοηθὸς ἐπιτροπὸς τοῦ Παναγιῶτος Τάφου, Γρηγόριος Κωνσταντινῆς, ἱεροκήρυξ τῆς Μ. Ἐκκλησίας, Ἰωακείμ Φοροδόπουλος, άρχιεραφύλαξ τῶν Πατριαρχείων, ὁ κληρικός, οἱ ἱεροψάλται και τὸ διδασκὸν προδωπικῶν τῶν πλείστων σχολῶν άρρέων τε και θηλέων τῆς άρχιεραδικῆς Κωνσταντινουπόλεως και τῶν προαστείων, ἀντιπρόσωποι τῶν διαφόρων Συλλόγων και Ἀδελφότητων, ὁ Μ. Χαρτοφύλαξ Μ. Γεδεών, ὁ Λυκαονικός Χρ. Χατζηχρήστου, δικηγόροι, ἱατροί, ἐμπόροι και πλείους ἄλλοι ἄμετρον φιλομουσῶν.

Καὶ ἐν πρώτοις ἐψάλη ὑπὸ τοῦ άριστα κατηχησμένου μουσικοῦ χοροῦ τοῦ Συλλόγου ὁ εἰς τὸν ἁγιον Γεωργιον τὸν Λαμαδικόν ἐμμελέστατος ὕμνος, συγχουρηθείς δὲ ὑπὸ τοῦ ἐν Σαμοθράκῃ μουσικοῦ ἱατροῦ Νικολάου Φορβὶ και καλλιπαυθείς ὑπὸ τοῦ μουσικοδιδασκάλου Νηλέως Καμαράδου. Ἀκολούθως ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ Συλλόγου άρχιμανδριτὴς Φώτιος, άρχιεραματεὺς τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ἀνέγνω ἀπὸ τοῦ βήματος τὸ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐξικονταετηρίδος τοῦ ἱεροψαλτικοῦ σταδίου και τῆς εὐκοσμιεντατηρίδος τῆς Πρωτοψαλτίας ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναφ τοῦ μουσικολογησάτου Γεωργίου Βολδάκη ἀπολυθὲν δεσπὶν πατριαρχικῶν πιατάκιων.

Εἶτα ἐψάλη ὑπὸ τοῦ χοροῦ λίαν ἐπιτυχῶς, χοραχούντος τοῦ κ. Ν. Α. Καμαράδου, ὁ εἰς τὴν Α. Α. Μ. τὸν Βουλτάνον ὕμνος, συγχουρηθείς ὑπὸ τοῦ ἐλλογιμοῦ Ἰορδάνου Καραλίδου, μελοποιηθείς δὲ ὑπὸ τοῦ Πρωτοψάλτου Γ. Βολδάκη, ὃν πάντες ἀκροάσαντο ὁρθοί.

Μετὰ ταῦτα ὁ ἐλλόγιμος και ἐν μουσικολόγοις κρτίστος Γεώργιος Ι. Παπαδόπουλος ἀπήγγειλεν ἀπὸ τοῦ βήματος τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας λόγον, ἐν ᾧ καλλιτεχνικῶς και ἡδυεπῶς ἐξέθηκε τὴν ἐπὶ ἐξικονταετίαν μουσικῶν ὁδῶν τοῦ άρχοντος Πρωτοψάλτου Γ. Βολδάκη. Τὸν λαμπρὸν λόγον τοῦ Γ. Ι. Παπαδοπούλου κατεκάλυψαν ζωορὰ χροοκορητήματα ἐκ μέρους τοῦ ἀκροατηρίου. Ἐψάλη κατόπιν ὑπὸ τοῦ χοροῦ ὁ εἰς τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οικουμενικὸν Πατριάρχην ἐμμελέστατος ὕμνος, μελοποιηθείς ὑπὸ τοῦ Γ. Βολδάκη. Μετὰ ταῦτα ὁ εορτάζων άρχων Πρωτοψάλτης διὰ καταλλήλου προδολαλῆς νύχαρίστως θερμῶς τῷ Συλλόγῳ, τῷ τὴν πρωτοδοσίαν τῆς τελείως ἰδιαίτερης εορτῆς ἐπὶ τῇ ἐξικονταετηρίδῃ τῆς μουσικῆς αὐτοῦ ὁρσεως ὁχόντι, ὡς και πᾶσι τοῖς τιμησάσι τὴν εορτήν αὐτοῦ διὰ τῆς παρουσίας αὐτῶν. Τὴν κατακλείδα τῆς λαμπρᾶς ταύτης τελετῆς ὅηκεν ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οικουμενικὸς Πατριάρχης διὰ βραχέων εὐχρίνης τῷ εορτάζοντι άρχοντι Πρωτοψάλτῃ τὰ δέοντα και συγχαρεῖς τῷ Συλλόγῳ ἐπὶ ταῖς προσδοκῶν αὐτοῦ τε και τῆς Μουσικῆς αὐτοῦ Σχολῆς. Ἐπὶ τούτοις ἐπῆλθεν ἡ εορτή, ἀφού προηγουμένως ἐψάλη ὁ πατριαρχικὸς πολυχρονιμῶς, μελαινθείς ὑπὸ τοῦ Ν. Α. Καμαράδου.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΝ ΠΙΤΤΑΚΙΟΝ

Τῷ μουσικολογιστῇ Ἀρχοντὶ Πρωτοψάλτῃ τῆς Μεγάλης
τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας κυρίῳ Γεωργίῳ Βιολάκη.

Ὅσοι τὴν ψυχροτέρπῃ τέχνῃ τῆς καθ' ἡμᾶς ἱερᾶς Μουσικῆς καὶ τὰς ἐκ πατέρων μουσικὰς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας περὶ πολλοῦ ποιούμεθα κατὰ τὴν ἡμῶν κλίαν καὶ κατὰ καθήκον προνοίας ἐκκλησιαστικῆς, τοσούτω καὶ τοὺς εἰς τὴν καλλιέργειαν αὐτῆς τὴν βίον καταναλώσαντας, ζήλῳν τε θερμουργῶν πρὸς ἀνύθετον τῆς πατρίδος ταύτης καὶ πολυτίμου κληρονομίας τήρησιν ἐπιδεικνύμενους, ἀξίους πάσης τιμῆς καὶ ἐπαίνων ἵδωμεν τε καὶ δημοσίων κρίνομεν. Ἐξ' ὧ καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ἡμέρᾳ, καθ' ἣν ἡ περισπούδαστος ἡμῶν αὐτῆς μουσικολογικῆς ἐκτενὴ συμπληρωτὶ δεκάδῃ ἐτῶν τοῦ μουσικοῦ αὐτῆς σταθίου, καὶ ἦν εὐλόγως ὡς ἡμέραν ἑορτῆς καὶ ψυχικῆς αὐτῆς εὐφροσύνης ἀναδείκνυσται πολυχρονίων μόχθων καὶ ἐπιμεισεστάτης τοῦ καθήκοντος ἀκπληρώσεως γλυκεῖα ἀνάμνησις, δίκαιον ἡγοούμεθα τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μακρὰν καὶ εὐδόκιμον αὐτῆς ὑπηρεσίαν οὐ μόνον ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν προκατόχων ἡμῶν ἐκτιμηθεῖσαν. τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιστάτῃ πατριαρχικῇ εὐλογίᾳ καὶ ὅμα τὴν παρὰ τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἐκφράσαι αὐτῇ εὐχάρεστοιαν ἐπὶ τῇ μακρᾷ καὶ εὐδοκίμῳ αὐτῆς σταδιοδρομίᾳ. Ἀσμένως δὲ τοῦτο πράττοντες προαγγέλλομεν εὐχόμεθα ἐκ μέσης ψυχῆς ὅπως οἱ παρ' αὐτῆς τὸ ψυχωρεῖς διδασκόμενοι μέλη καὶ τῆς μουσικῆς, ἥτις ἐστὶν ὁ αἰθέριος πρὸς τὴν οὐρανὴν Πατήρα φορέας τῶν εὐχῶν καὶ δεήσεων ἡμῶν, σπυρινοῦντες τῷ παραδείγματι τῆς φερεπο- νίας καὶ τοῦ πρὸς τὴν ἱερὰν ταύτην τέχνην ἔρωτος τῶν προσκυτῶν διδασκάλων, νίκας διανοήσων ὁδοὺς καλλιέργειας καὶ πλουτισμοῦ αὐτῆς ἐπὶ ταῖς πατροπαράδοταις βάσεσι. Τῇ δὲ αὐτῇ μουσικολογικῇ εὐχόμεθα ἐκ ψυχῆς ὅπως ἐπὶ πολλὰς ἐτι δικαιοτηρίας πλήρους ἀπολαύσας ὑγείας καὶ ἀκμαῖον τὸ δῶρον τῆς οἰκείας αὐτῇ καλλιφωνίας τη- ρῶσα, ἑξακολουθῇ κατακαλλύουσα τὴν ἀκοὴν καὶ συγκινούσα τὴν ψυχὴν τῶν ἐσσεδῶν καὶ φαλακροῦσθων χριστιανῶν ἐν ὅμοις καὶ φδοῖς πνευματικαῖς ταῖς πρὸς Κύριον, οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ πνεῦμα ἕως εἰς μετ' αὐτῆς, , α η' Δεσποτέρου δ'.

† Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΛΕΩΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ἐν Χριστῷ διάπυρος εὐχέτης.

ΥΜΝΟΣ

εἰς τὸν ἐν ἁγίοις Ἰωάννην τὸν Λαμασκηνὸν μελοποι-
θεὶς ὑπὸ τοῦ ἐν Σαμοθράκῃ ἱατροῦ κ. Νικολάου Β. Φαρ-
δύ, ἐπεξεργασθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ κ. Νηλέως Α. Καμαράδου.

Ἦχος Ἀ' ᾠ Πα. Ρυθμὸς ἐπτάσημος ἐπίτριτος δ'. $\dot{0} \dot{1} | \dot{0} 1$

Ε κ χει λε ε ωων τῶν Αγ γε ε ε λων υ
φαι ρω ων τα α ας με λω ω δι ι α ας κ
και αι πτε ρω εκ τι ι να χθε εν τι εκ πλεν
ρω ων α αυ τω ω ων χρου σω ων η η ε εκ πλεν
ρων αυ τω ων χρου σω ων η η ε ε γρα φε
ε ε εν θε ω. ζη η η λω η η τα ας μοά πας
σου τα α ας η δει ει ας η ε εν στα λα α

ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΣΜΟΣ

τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουµενικοῦ Πατριάρχου
Κωνσταντινου τοῦ Ε΄.
Μελοποιηθεὶς ὑπὸ Νηλέως Α. Καμαράδου.

Ἦχος Δ' Ροθὸς ἐξάσ. διτρός· χαίος δακτυλικός

Π ο λυ χρο νι ο ν ποι ν η ν σαι αι ζ'

Κυ υ ρι ος ο θε ο ος ζ' τον πα να γι

ω τα το ον ζ' και αι θει ει ο ο τα το ον η

μω ω ων π αυ θεν την και δε σπο ο την

τον Οι κου με νι κο ον Πατρι α αρ χη ν η δ'

Κυ υ ρι ον Κυ ρι ο ο ον Κω ων στα αν τι

φν λατ τε αυ το ον ζ' εις πολα λα α ε ε

τη η ζ' εις πολα λα α α ε ε τη η ζ' εις

πολ λα α ε ε τη η ζ'

ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ

ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ

Β' ΕΠΕΤΗΡΙΔΑ ΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣ. ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ,

ΕΝ Τῇ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. Μ. ΤΟΥ ΓΕΝΟΤΣ ΣΧΟΛῃ

ὑπὸ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ι. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Παναγιώτατε δέσποτα,

θεόλεκτος τῶν σεβασμιωτάτων ἱεραρχῶν χορεία,

ἐξοχώτατε κύριε πρεσβευτά,

ὕψιλότατε,

καὶ ὁ λοιπὸς τῶν παρισταμένων κυριῶν τε καὶ κυ-
ρίων μουσόδοτος ὁμιλος.

Δύο ἐκτάκτως πανευφροσύνους ἐορτὰς καὶ πανηγύρεις ἄγει
σήμερον ὁ ἡμέτερος Ἐκκλησιαστικὸς Μουσικὸς Σύλλογος. Δύο δὲ
καθήκοντα συνέχεται νὰ ἐπιτελέσῃ, ἀπορρέοντα ἐκ τοῦ ἐνθέου
ζήλου αὐτοῦ πρὸς τὴν ἱερὰν τῶν πατέρων ἡμῶν μουσικὴν καὶ ἐκ τῆς
ὀφειλομένης αἰδίου εὐγνωμοσύνης αὐτοῦ πρὸς τοὺς μεγάλους ἱερο-
φάντορας αὐτῆς. Ἰωάννης ὁ πνευματέμφορος τῆς ὀρθοδοξίας πατήρ,
ὁ χρυσορράς τῆς Δαμασκοῦ ποταμός, ὁ τρανόφθογγος κήρυξ τῆς
ἀληθείας, ἡ ἡδύμολπος ἀηδὼν καὶ παναρμόνιος κυνύρα τῆς Ἐκ-
κλησίας, ὁ ἐνθεὸς ὕμνογράφος, ὁ ἀπαράμιλλος ποιητής, ὁ σθενα-
ρὸς καὶ ὑπέρμαχος ἀπροσμάχητος τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαίων,
ὁ μέγιστος τῶν ἱερῶν ᾠματογράφων ὁ διὰ μελιρρύτων καὶ ἁμι-
μήτων ᾠμάτων τὴν ἐκκλησιαστικὴν χοροστασίαν κατακοσμήσας,
ὁ πᾶτρων, λέγω, τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου ἅγιος, ὁ σήμερον πανη-

γυμνικῶς ἑορταζόμενος, συναγείρει ἡμᾶς τὸ δεύτερον ἤδη εἰς τὴν χαρμόσυνον καὶ λαμπρὰν ταύτην συλλογικὴν πανήγυριν. Εἰς τὸν παιᾶνα τοῦτον τῆς ἀγομῆνης Β' ἐπετηρίδος τοῦ Συλλόγου ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ ἱερωτάτου Δαμασκηνοῦ, ἔρχεται εὐφροσύνως νὰ συμμίξῃ τὸν παιᾶνα αὐτῆς καὶ ἄλλη ὑπὸ τοῦ Συλλόγου τελουμένη σήμερον πρωτοφανὴς εἰς τὰ χρονικὰ τῆς ἱστορίας τῆς μουσικῆς καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἑορτῇ, ἐπὶ τῇ παναισίᾳ ἐξηκουταετηρίδι τοῦ μουσικοῦ σταδίου καὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι τῆς πρωτοψαλτείας ἐν τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ τοῦ χοράρχου καὶ ἀρχιδού αὐτῆς Γεωργίου τοῦ Βιολᾶκη.

Τὸ ἔτος 1900 θὰ μείνῃ διάσημον εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἱερᾶς μουσικῆς, ὡς ἐκ τῆς ἐκδηλουμένης τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς σκαπανεῖς αὐτῶν. Δύο ἀστέρες πρώτου μεγέθους, λάμποντες εἰς τὸ πολύαστρον στερέωμα τῆς βασιλίδος ταύτης τῶν πόλεων, ὅπου τοσοῦτοι κατὰ καιροὺς καὶ ἔλαμψαν καὶ λάμπουσιν ἐτι φωστήρες καὶ ἀστερισμοὶ ἐπιστήμης καὶ τέχνης διασκορπισάντες λαμπηδόνα ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου οὐρίζοντος, δύο, λέγω, ἀστέρες τιμῇν εἰς τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ ἡδὴ φθίνοντος αἰῶνος προσδιδόντες, ὁ **Ἀνδρέας Σπαθάρης** καὶ ὁ **Γεώργιος Βιολᾶκης**, διὰ πανδήμων τελετῶν τιμῶνται καὶ δοξάζονται, χωρὶς βεβαίως νὰ ἔχωσιν αὐτοὶ ἀνάγκην τῶν τοιούτων τιμῶν πρὸς ἔξαρσιν τῆς προσωπικότητος καὶ τῶν πολυτετῶν ὑπηρεσιῶν αὐτῶν, καὶ χωρὶς νὰ ἔχωσι τὴν ἀξίωσιν οὔτε ὁ μὲν οὔτε ὁ δὲ, ὅτι αὐτοὶ μόνον κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα σημαίνουσιν ἰδίαν ἐποχὴν ἐν τῷ βίῳ τῆς ἐπιστήμης ἢ τῆς τέχνης, ἢν καλλιεργοῦσιν. Ἡ ἐπωφελὴς δράσις τοῦ καθηγητοῦ τῶν φυσικομαθηματικῶν Σπαθάρη καὶ τοῦ μουσικοδιδασκάλου καὶ πρωτοψάλτου Βιολᾶκη εἶναι ὅλως διάφορος. Ἐκότερος ἐξετέλεσε τὸ καθήκον αὐτοῦ ἀναλόγως τοῦ κύκλου αὐτοῦ. Ὁ μὲν, ἀκούραστος καὶ ἀκάματος ἐν τῷ ἀμπελῶνι τῶν γραμμάτων ἐργάτης, ἀρτυτοπόνως καὶ ἀκαταπονήτως ἐπὶ τεσσαράκοντα ὅλα ἔτη διδάσκων τὴν νεολαίαν ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ καὶ ἄλλοις τῆς βασιλευούσης ἀνωτέροις ἐκπαιδευτηρίοις διὰ τῶν διδασμάτων τοῦ Πυθαγόρου καὶ Ἀρχιμήδους καὶ τῆς λοιπῆς σοφῆς τῶν φυσικομαθηματικῶν ἐπιστημῶν πλειάδος.

ὁ δὲ, μουσικὸς ἀναμφισβητήτου μουσικῆς ἀξίας, συνεισενεγκὼν ἡσύχως καὶ ἀθορύβως, ἐπιμελῶς καὶ φιλοπόνως, ἐπὶ ἐξήκοντα ὅλα ἔτη ἐν τῇ μουσικῇ λυχνίᾳ δαψιλῆς τὸ ἔλαιον, μελωδικώτατος καὶ μελίρρυτος ἱεροψάλτης τῶν θαυμασιῶν τοῦ Θεοῦ, λιγυφθόγγως μελωδῶν ἐν τοῖς ναοῖς διὰ τῆς ἡδείας αὐτοῦ φωνῆς, τῆς ἐνηχοῦσης ἡδέως ἐν ταῖς τῶν ἐκκλησιαζομένων εὐσεβῶν ἀκοαῖς, τὰ θεῖα ἐκεῖνα τῆς Ἐκκλησίας μελωδήματα, τὰ δοξολογούντα τὸν Κύριον τῆς δόξης, τὸν δημιουργὸν τοῦ Παντός καὶ τρισυπόστατον Θεὸν ἡμῶν.

Δὲν συνήλθομεν εἰσέτι ἐκ τῶν πρὸ πεντημέρου ἐκδηλωθέντων αἰσθημάτων τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης ἐν τῇ μεγαλοπρεπεῖ ταύτῃ αἰθούσῃ πρὸς τὸν πρῶτον ἐκ μέρους τῶν ἀρχαίων καὶ νέων μαθητῶν αὐτοῦ καὶ θαυμαστῶν, καὶ ἰδοὺ νέα ἐπέρχεται ἐκδηλώσις πανηγυρικὴ σήμερον πρὸς τὸν δεύτερον ἐκ μέρους τοῦ ἡμετέρου Μουσικοῦ Συλλόγου, ὅστις εἴπερ τις καὶ ἄλλος οἶδε καὶ ἐξετίμησε τὴν μουσικὴν ἀξίαν τοῦ σήμερον ἑορτάζοντος. Ἡ πρὸς τὸν γεγαρόν καὶ θαλερὸν πρεσβύτην ἀπονεμομένη τιμὴ παρὰ τοῦ ἡμετέρου Σωματείου εἶναι δικαία, καθότι ὁ σεβαστὸς ἀνὴρ ὑπῆρξε καὶ ὑπάρχει σημαντικὸς παράγων ἐν τῇ συγχρόνῳ ἱστορίᾳ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν μουσικῆς, ἐπὶ ἐξήκοντα ὅλους ἑνιαυτοὺς τέρψας καὶ κατακληλίσας διὰ τῆς ἡδυφθόγγου φωνῆς αὐτοῦ, διδάξας, ἤσας καὶ μουσουργήσας, ὁ τελευταῖος ἴσως ἐπιζῶν καὶ συνεχίζων οὕτως ἄρμονικῶς τὴν δρᾶσιν τῶν συγχρονισάντων αὐτῷ ὀργηρῶν καὶ ἀκαμάτων ἐκείνων τῆς μουσικῆς τέχνης μυσταγωγῶν, τῶν ἀοιδῶν, λέγω, Πέτρου τοῦ Ἀγιοταφίτου, Θεοδώρου τοῦ Φωκαέως, Ὀνουφρίου τοῦ Βυζαντίου, Ἰωάννου τοῦ Κεῖβελη, Δημητρίου τοῦ Βυζαντίου, Στεφάνου τοῦ Μαῦσιάδου, Νικολάου τοῦ Στογιάνοβιτς, Κωνσταντίνου τοῦ Σαββοπούλου, Νικολάου τοῦ Ἰωαννίδου, Γεωργίου τοῦ Σαραντεκκλησιώτου, Παναγιώτου τοῦ Κηλτζανίδου, Ἀλεξάνδρου τοῦ Γεωργιάδου καὶ Ἰωάσαφ τοῦ Ρώσσου.

Τὴν εὐτυχὴ ταύτην πρωτοβουλίαν τοῦ Συλλόγου εἰς ἐκδήλωσιν τῆς τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν μετ' ἐπιστήμης περὶ τὴν μουσικὴν ἐγκύψαντα Βιολᾶκην, ἣν ἡ ἱστορία θ' ἀναγράψῃ ἐν καλλίστῃ καὶ λαμπρᾷ αὐτῆς σελίδι, καὶ ἣτις ἀποτελεῖ ἓνα φαινὸν σταθμὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἡμετέρου Σωματείου, μετὰ χαρᾶς

[illegible]

τῆς μουσικῆς Γ. Βιολάκη.

Ἡ ὁ ἡμέτερος Σύλλογος «αἰρεθεῖς ὁ περὶ τὴν Μοῦσαν ἄρχων» κατὰ Πλάτωνα, καὶ τοῦτον τόπον ἐπέχων, διὰ τῆς τιμῆς τῆς ἀπονεμομένης εἰς τὸν Γ. Βιολάκη, τὸν ιεροφάντορα τοῦτον τῆς τέχνης τοῦ θείου Δαμασκηνοῦ, συνόειδεν ὅτι σπονδῶν ἱερὰν σπένδει ἐπὶ τοῦ νοεροῦ μανθωκίῳ· τὸν σήμερον ἐφορῶζομένον θεῖον μελῶδον τῆς Ἐκκλησίας· σύνειδεν ὅτι λίβανον προσκομίζει ἐπὶ τοῦ νοεροῦ βωμοῦ τοῦ ὑπὲρ τῆς μουσικῆς ἡρώισμῳ τοῦ μεγάλου Πατρὸς τῆς ὁρθοδοξίας· συνόειδεν ὅτι διὰ στεφάνου στέφει τὴν ἀμάρτανον καὶ ἀθάνατον μνήμην τοῦ πανευδόξου ὕμνογράφου, ᾠματογράφου καὶ μουσουργοῦ τοῦ Μεσαίωνος. Διόπερ καὶ ἀντικείμενον τοῦ ἡμετέρου λόγου ἔταξεν ὁ Σύλλογος, ἐπὶ παντὸς ἁλλου, τὴν ἐξιστόρησιν τῆς ἐξηκουσατοῦς μουσικῆς δράσεως τοῦ σήμερον ἐφορῶζοντος μουσικωτάτου ἀνδρός. Ναί, «Ἀθανάσιον» ἐπαυῶν, ἀρετὴν ἐπαινέσομαι· ἔλεγέ ποτε ὁ μέγας τῆς θεολογίας ἐπώνυμος Γρηγόριος· καὶ ὁ ἡμέτερος Σύλλογος τὸν μύστην τοῦτον τῆς τέχνης τοῦ ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ ἐπαυῶν, τὴν ἱερὰν τὸν πατέρον ἡμῶν μουσικὴν τὴν ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὸν Μεσαίωνα θεμελιωθεῖσαν ἐπαινέσεται. Ταχθεὶς δὲ ὁ ἐλά-

χριστος ἐγώ, ὁμοφώνως συλλογικῇ γνώμῃ καὶ ψήφῳ, τὸ καθήκον τοῦτο καὶ ἐπιτελέσω ἐν ὁμηγύρῃ οὕτω μεγάλῃ καὶ σεβασμίᾳ καὶ ἐπιλεκτῇ, περιπόρῳ καὶ τῇ ἀληθείᾳ εἰς τὴν θέσιν τοῦ σχολαστικοῦ ἐκείνου τοῦ Ἱεροκλέους, ὅστις ᾠσόνυκτος εἰς τηλικούτου πλῆθους μικρὸν παιδίον ἐκφέρειν». Ὁμολογῶ δὲ ὅτι, πρὶν ἢ ἀποδεχθῇ τὴν τιμίαν μὲν καὶ εὐπρεπῆ ἀλλὰ βαρεῖαν ἐπὶτολήν, ἣν ἐνετειλαίντο μοι, ὑπὸ φιλόφρονος προαιρέσεως ὁρμώμενοι οἱ προσφιλεῖς μοι συνάδελφοι, ἐταλαιαντεῖν διὰ τῆς αἰῶνος μὴ τοι τοῦ μνηστήρου τῆ ἀνονίας τῆς γλῶσσης ὑποβιβάζου τῆς τε ἐθνικῆς ταύτης ἑορτῆς καὶ τοῦ ὕμνου μένου τὴν λάμπειν. Naί, ἀνατρίρησον ὅτι, καὶ αὐτὸ τὸ ὕδωρ ἀπὸ κρυσταλλίνου ποτηρίου πνόμενον φαίνεται ἥδυναιώτερον, ἀν μὴ καὶ πράγματι ἦται, ἢ ἀπὸ κεραμίνου. Ἐξαίτουμόι τοίνυν συγγνωμὴν παρ' ὧν ἀν δὲν θὰ εὐρήται κάλλος λόγῳ ἐν τῷ ἀτέχνῳ πατηγρικῷ μου, καὶ ἀν διὰ τοῦ λιτοῦ λόγῳ μου σκιάσω πως τὴν αἰγλήσεισαν περιβολὴν τῆς ἑορτῆς ταύτης.

Ἐπὶ τῇ λήξει τῆς δευτέρας δεκαετηρίδος τοῦ ἤδη λήγοντος αἰῶνος, ὡς ἔρως καὶ φύμα ἀγλαῶν φύεται ὁ Γ. Βιολάκης ἐν τῇ μικρᾷ μὲν πλὴν εὐάνδρῳ καὶ ἀλίσταρῳ τῶν Κυκλαδῶν νήσῳ Σίφῳ. Παις εἶ ὀρφανὸς μέινας μητρὸς, καὶ αἰσθανόμενος ἀκάθεκτον δῖσαν πρὸς τὰ γράμματα καὶ ἔζηλον εἰς τὴν λατρείαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς, καταλιμπάνει, πατρικῇ ἀδείᾳ, τὴν ἀρωματώδη ἀτμόσφαιραν τοῦ Αἰγαίου καὶ παραγίγνεται εἰς τὴν βασιλίδαν αὐτῆς τὴν πόλιν, κατευθυνθεὶς εἰς τὴν ἐν Μεγάλῳ Ρεύματι οἰκοῦσαν τότε ἑγγαμον πρῶτον αὐτοῦ ἀδελφήν. Τὰ τοῦ Κανονάρχου! δὲ τῶν καθήκοντων ἐν ταῖς ἱερᾷ ἐκκλησίᾳ τῆς Παναγίας

1. Τὸ ἔργον τοῦ Κανονάρχου ἢ τοῦ Κανονάρχου ἐν τοῖς ἱεροῖς ἡμῶν ναοῖς εἶναι τό γε ἐν συνήθειᾳ μὴ σκόπημα, καὶ δὲν ἐν κατατήρῃ. Πρὸ τῆς ἐπευσεύας τῆς τυπογραφίας, δὲ τὰ βιβλία ἴσαν κυφογράφα καὶ σπάνια, ὅτε ἀπαρτίστην ἡ συνδρομὴ τοῦ Κανονάρχου, ὅπερ μετακινῶν ἐπὶ τοῖς ἐν χορῷ ἐν τοῖς ἔτεροι, ἀπὸ γυναικῶν ἐκ τοῦ ἐν ἐν ἡμεῖς ὁπότεν βιβλίον ἐκ ἀμφοτέρω ἡ χορῷ ἐν ἐν πάλῳ ἐν ὁπότεν βιβλίον. Ἐν ταῖς ἡμεῖς μοναχῇ καὶ ὁδῷ τοῦ Ἄλφω, ἐκ καὶ μόνος Κανονάρχου, κατὰ τὸ πάλαι δὲν, κανονάρχου ἐναλλάξ καὶ ἐν τοῖς ἐν δὲν χορῷ ἐν ἐν βιβλίον. Ἐν δὲ τοῖς παλαιῶν

καὶ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐν Γαλατᾷ καὶ τῶν Εἰσοδίων ἐν Πέραν παρὰ τοὺς ἐπιφανέστερους τότε μουσικοδιδασκάλους, ἐξετιμῆθη ὑπ' αὐτῶν διὰ τὸ ἐξόχως μελωδικόν καὶ μελίσρρυτον τῆς φωνῇς αὐτοῦ καὶ τὸ σεμνόβιον τοῦ ᾄθους. Ἐφθιβος γενόμενος, ἀκολουθεῖ εἰς τὴν μυρο-
δόλον Χίον τῷ ἐκ ταύτης ὀρθώματι ἱερομονάχῳ Ἡσαΐᾳ, ἀνδρὶ εὐ-
λαβεῖ καὶ τῶν πατρῶων ἠρωτῇ, τέως ιερατεύοντι ἐν τῇ κατὰ τὸ
Μ. Ρεύμα ἐκκλησίᾳ τῶν Ταζιχαρχῶν, ἐκ τῶν πατέρων δὲ τυγχάνοντι
τῆς χίας Νεαιμονίης, ἥν, ὡς ἱστορεῖται, ἀνήγειρεν ἐκ βάρθρων ἡ εὐ-
λάβεια τοῦ αυτοκράτορος Κωνστανταίνου τοῦ Μομομάκου. Φοιτῶν
εἰς τὴν χίαν Χίον Γυμνάσιον καὶ εἰς τὴν τοῦτου υπερτριάκοντα ἀριθ-
μούσαν Μουσικὴν Σχολὴν μαθητάς, ἐφέλικυσσε, τοῦτο μὲν, τὴν
προσοχήν τοῦ μουσικοδιδασκάλου τῆς σχολῆς· καὶ ὀνομαστοῦ
Πρωτοψάλτου τῆς μητροπόλεως Νικολάου τοῦ Πουλιάκη, ὅστις τι
εὐέλπει καὶ οὐρηγόριον μέλλον ἐν τῇ μουσικῇ τοῦ μικροῦ Γεωρ-
γίου προορώμενος περιέβαλεν αὐτὸν δι' ἰδιαίτερας ἀγάπης καὶ ἐκ-
τιμήσεως, μαρτυρουμένης ἐκ τοῦ ἀπονεμηθέντος αὐτῷ γλυκυπλόγου
χορῶ ἐπιτίθου, τοῦτο δέ; ἐφέλικυσσε τὴν μεγάλην εὐνοίαν καὶ καί σπορ-
τικὸν τὸ τοῦ δεξιῶς τὸν ἱεραρχικὸν οἶακα τῆς χίας νηὸς κατέχου-
τος φιλομουσικωτάτος Σωφορόνιου, τοῦ εἶτα Ἀμασειᾶς καὶ Οἰκου-
μενικοῦ Πατριάρχου καὶ οὐ πρό πολλοῦ ἐκ τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων
μεταστάσης ἑδρας εἰς τὴν ἐν οὐρανῷ ἐκκλησίᾳ των πρωτοκότων
ἀποστόλων καὶ ψαλλόντων τὴν τῷ Κυρίῳ τῆς δόξης τὸν τρισάγιον
ᾠμον μετὰ τῶν Χερουβιμ καὶ Σαραφεὶμ καὶ τῶν μακαρίων τῆς

χικὴν ναῦν Κωνσταντινουπόλεως (καὶ ἐς τινες ἄλλους ναοὺς κατὰ μίμνην) δὲ Κανονή-
γης ἐν τῇ Κωνσταντινῇ ἐπαρτάμενος ὡς πρὸς τὴν ψάλλοντα, προσέειπεν αὐτῷ μόνος ἐν
τῇ βῆλῳ, ἔσ' οὗ κανονήγης, οὗλ' ἐπὶ δὲ ψάλλοντος, καὶ οὕτω ἀκαλοῦσθαι μετὰ
τῶν ἀνακλήτων ἰδῶν τῆς τυπουργίας τὸ παρημαχικὸν ἄλλως καὶ ἀδικολογικῶς τὸν ἑρ-
γόν τῷ Κανονήγῃ. Ἄνθ' οὗ ἐπὶ τοῖς μουσικαῖς χοροῖς παραστήμενοι ἐμμελοῦν πάσης
κακουργίας, αἰρετῶν, παρ' ἑτέρας κληρ. συμφωνίας, καὶ τῇ πανήγυρι συνήθηκα
αὐτοῖς τῇ Ἐκκλησίᾳ, οὗ μόνον ποιεῖται δὲ Μ. Βασίλειος ἐν τῇ ἐν λιμῇ καὶ αὐτῷ μόνῳ
αὐτοῖς καὶ ἐς ἱερὲς Χριστιανισμοῦ ἐν τῇ σ' ἐπιστολῇ αὐτοῦ, να ἐκνημνίζονται εἰς τὸν
ἐπιστομικὸν ἱσχυριστὴν καὶ συντηχῶν, ἐπὶ τῇ βῆσει συντηχῶνται πομπημάτων,
γ' ἐκπόνησις ἔργον τοῦ ἡμέτερου Συλλόγου τυγχάνει, καὶ οὐλοῦται τοῦ μετὰ πᾶσι ἀνα-
κωστήτου καὶ μολοῦντος ἡγούμενου τῆς ἀρχαίας ἐκείνης τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινῆς ἐ Β'.

Ἐκκλησίας Πατριαρχῶν. Ἡ ἡδύφωνα καὶ ὁ ἀληθὴς ἔρως πρὸς τὴν μουσικὴν τοῦ Βιολάκη ἐξετιμῆθη δεόντως καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ Νεαμονῇ πρωτοψάλτου Μελετίου, ἀναλαβόντος μάλιστα τὰ διδάσκη τακτικῶς καὶ συστηματικῶς αὐτὸν τὴν μουσικὴν καὶ τὰ ἐκ-
 γυμνάξῃ ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς ἀκολουθίαις καὶ ἀγρυπνίαις εἰς τὸ πρακτικὸν τῆς ψαλμωδίας καὶ εἰς τὴν τυπικὴν τῶν ἀκολουθιῶν διάταξιν. Καὶ κατ' ἰδίαν δὲ φιλοπονίᾳ ἀτρεπῶς χρώμενος, οὐ διέ-
 λειπε καθ' ἐκάστην μετὰ νεανικοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἀθλητεῖαν, ὃ πρῆριστόν καλὸν ἰδίᾳ μουσικῶν στάδιον. Naί, ἡ μετ' ἐπιστάσις σπου-
 δή, ἡ βαθεῖα καὶ ἐνδελεχὴς ἔρευνα καὶ ἡ ἐπιμόνος μελέτη ἐν τῇ ἱε-
 ρᾷ μουσικῇ ἦσαν πάντοτε τῆς ἐφηβικῆς αὐτοῦ ἡλικίας ἡ μόνη διατριβὴ καὶ περισπούδαστος ἀσχολία. Τοσοῦτον δ' ἐγκρατὴς γί-
 νεται ὁ ἡμέτερος ἡδύμολος καὶ καὶ ἡδύνφωνος Βιολάκης τῆς μουσικῆς, ὥστε τῷ 1840 περιβάλλεται τὸν μανδύαν ἱεροφάντου τῆς ψαλμω-
 δίας καὶ διενθύνει τὸν ἀριστοτέρων χορὸν τοῦ ναοῦ τῆς Νεαμονῆς, ψάλλοντος δεξιόθεν τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ Μελετίου, οὗ τὸν ἔπαι-
 νον ἰδίᾳ ἐκίμνησε κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου, ὅτε ἐξήλκεν ἀπείστως μίαν τῶν ἀργῶν Δοξολογιῶν τοῦ μελερρῦτου Ἰακώβου τοῦ Πρωτοψάλτου. Μετὰ διετίαν συνοδεύει καὶ αὐτὸς τὸν προστάτην καὶ καθηγούμενα αὐτοῦ Ἡσαΐαν, ἐπανέρχεται εἰς Κων-
 σταντινούπολιν καὶ ἀμέσως διορίζεται β' ψάλτης τῆς ἐν Γαλατᾷ ἐκκλησίας τῆς Παναγίας, ἔχων δεξιόθεν ὡς πρωτοψάλτην, θερά-
 ποντα τῆς μουσικῆς εὐδόκιμον, τὸν Στέφανον Μωυσίουγεν, παρ' ᾧ ἄλλοτε διετέλεσε Κανονάρχης. Μετὰ ἐνδεκάμηνον, τῷ 1843, προσ-
 καλεῖται εἰς τὴν ἐν Γαλατᾷ ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῶν Σίων, ἐνθα ἔββαλλε καταθέλων ἀκοὴν καὶ διάνοιαν ἐπὶ 33 ὅλα ἔτη, ὧν τὰ ἑπτὰ ἀριστοτέρεον (1843—1851), τὰ δὲ λοιπὰ δεξιόθεν (1851—1876). Ἐκ τῶν εὐδοκίμων Λαμπαδαρίων αὐτοῦ ἐν τῇ ἐκ-
 κλησίᾳ ταύτῃ, μνημονεύομεν ἰδίᾳ τοὺς καὶ νῦν Λαμπαδαρίους τῆς Μ. Ἐκκλησίας Ἀρσιτείδου Νικολαΐδου, εὐδοκίμου τῆς ψαλμωδίας

2. Χρονικά τοῦ ἐν Γαλατῇ ναοῦ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῶν Χίων. Ἐν Κωνσταντι-
νουπόλει 1898, σελ. 365.

μύστου καὶ ἀπαράμιλλου ἐκτελεστοῦ καὶ τῶν τριῶν μουσικῶν μελῶν, ἰδίᾳ δὲ τοῦ Παπαδικοῦ³, ἀριστα ψαλλομένου ὑπὸ τῶν φύσει σοβαρὸν χαρακτῆρα ἐχόντων ἱεροψαλτῶν. Ναί, φιλόμουσος ὁμήγυρις, ἡ πείρα, ὁ μέγιστος διδάσκαλος τοῦ ἀνθρώπου, διδάσκει ἡμᾶς ὅτι οἱ μὲν τῶν ἱεροψαλτῶν ἡμῶν οἱ καὶ φύσει ἔχοντες ζωηρὸν χαρακτῆρα, λίαν ἐπιτυχῶς ψάλλουσιν ἰδιαίτατα τὰ εἰρμολογικὰ μέλη, τὰ τῷ χαρακτῆρι αὐτῶν προσιδιάζοντα· οἱ δὲ ἦττον ζωηρὸν χαρακτῆρα ἔχοντες μετὰ μείζονος ἐπιτυχίας ἐκτελοῦσι τὰ στιχηραρικὰ μέλη, σοβαρώτερα ὄντα τῶν εἰρμολογικῶν· πάννυ δὲ εὐστόχως ἐκτελοῦσι τὰ παπαδικὰ μέλη, οἱ ὅλως σοβαρὸν χαρακτῆρα φύσει ἔχοντες μουσικοδιδάσκαλοι.

Ἄλλ' ἦδη, ἃς συνοδεύωμεν τὸν Γ. Βιολάκην, εἰς Χίον, ὅπου μεταβαίνει τῷ 1848 φεύγων τὸ φοβερὸν φάσμα τῆς τότε ἐνσηψίας χολέρας εἰς τὴν βασιλεύουσαν. Ἐκεῖ, ὡς εἰς ἄστυον διαμένων ἐπὶ τρίμηνον, παρεκλήθη ὑπὸ τοῦ πρωτοψάλτου τῆς μητροπόλεως καὶ ἄλλοτε διδασκάλου αὐτοῦ Νικολάου Πουλᾶκη ὅπως ψάλλῃ ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐν τῇ νήσῳ διατρίβης του. Ὁ πόθος τοῦ πρωτοψάλτου Πουλᾶκη ἐξεπληρώθη. Ἄλλ' ἄρα γε τίς τότε ἐτέλει ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ τῆς Χίου τὰ τοῦ πρώτου κανονάρχου καθήκοντα καὶ ἐκανονάρχει παρὰ τῷ Γ. Βιολάκῃ ψάλλοντι; Ποῖον ἦτο τὸ ζωηρὸν ἐκεῖνο καὶ χαριέστατον παιδίον, τὸ λιγυφθογγὸν τὸν λάρυγγα ἔχον καὶ κατηγδύνον τὸ ἐκκλησίασμα τῆς μητροπόλεως διὰ τῆς πανθελγούς, εὐστρόφου καὶ γλυκείας φωνῆς αὐτοῦ, ἀνερχομένης μετ' εὐχερείας καὶ τοὺς ὑψηλότερους φθόγγους καὶ ἀποτυπούσης πληρέστατα τὸ αἶσθημα τὸ διῆκον διὰ παντὸς μουσουργήματος μεθ' ὅλων τῶν ποικιλιῶν τοῦ χρωματισμοῦ; Τίς ἄρα γε ἦτο ὁ σμικρὸς ἐκεῖνος καὶ ἡδυφώνος παῖς, ἡ ἀηδὼν ἐκεῖνη ἢ διὰ τῆς μελωδικωτάτης αὐτῆς φωνῆς τότε τὰ ἱερὰ τῆς Ἐκκλησίας ἄσματα συννηχοῦσα καὶ συμψάλλουσα,

3. Ἐν τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ τῶν Κοινοτικῶν κατὰ τὰς κυριακὰς καὶ ἑορτὰς ψάλλονται τὰ τῶν πρωτοψαλτῶν Πέτρου τοῦ Βυζαντίου καὶ Δανιὴλ, τοῦ Γρηγορίου δὲ ὡς ἐγγύτερα κατὰ τὰς πατριαρχικὰς λειτουργίας.

περὶ ἧς μετὰ δικαίου θαυμασμοῦ πάντοτε ἐλάλει ὁ Γ. Βιολάκης πρὸς τὸν πρωτοψάλτην τῆς Χίου Πουλᾶκην; Τίς ἦτο; Μαντεύσατε, κυρίαί καὶ κύριοι, ἢ ἄλλως ἀκούσατε. Ὁ Χίος ἐκεῖνος γλυκύφωνος παῖς, ὁ καὶ μετὰ πάροδον ἔκτοτε ἡμίσεως αἰῶνος διασώζων καὶ τὴν ἀπαγγελίαν περὶτρανον καὶ τὴν φωνὴν ἡχηρὰν καὶ ἁρμονικωτάτην, εἶναι ὁ τανὺν ὑπέρτατος κυβερνήτης τῆς οἰκουμένης νῆδος καὶ τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιεπομάντωρ **Κωνσταντῖνος ὁ Ε'**, ὁ καὶ τῆς παρούσης πανηγύρεως προεδρεύων καὶ πανευδόξως προεξάρχων.

Ὁ Γ. Βιολάκης ἐπανερχεται μετὰ τρίμηνον εἰς τὴν βασιλεύουσαν, συνεχίζων τὰ ἱεροψαλτικὰ αὐτοῦ καθήκοντα ἐν τῷ ἐν Γαλατῇ ναῷ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, καὶ ἐνασχολούμενος ἅμα μετὰ νεανικοῦ ἐνθουσιασμοῦ εἰς τὴν βαθείαν μελέτην καὶ ἐνδελεχῇ ἔρευναν ἀπάσης τῆς σειρᾶς τῶν ἀρίστων καὶ κλασικωτάτων μουσικῶν μαθημάτων, ἐκδεδομένων τε καὶ ἀνεκδότων, ἔχων δὲ ὡς διδόντα τὸν διαπρεπῆ μουσικὸν Θεόδωρον τὸν Φωκαέα, ὅστις σὺν τῇ διδασκαλίᾳ ἐρρύνθηζε τὴν ἀκατασχέτως καλπάζουσαν κλίσιν τοῦ νεαροῦ Γεωργίου καὶ ὠδήγει αὐτὸν διὰ στιβαροῦ ρυθμοῦ εἰς τὸ πανευκλεές στάδιον τῆς θείας τέχνης τοῦ Δαμασκηνοῦ καὶ Κουγκουζέλη. Τότε δὲ ἐνέκυψεν εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς καὶ τῆς ὁθωμανικῆς, φωνητικῆς τε καὶ ἐνοργάνου, καὶ τῆς ρυθμικῆς αὐτῆς. Ὁ Γ. Βιολάκης εἶναι ἀνὴρ συντηρητικὸς ἐν τῇ μουσικῇ. Διέκρινεν αὐτὸν ζῆλος πρὸς πᾶν ὅ,τι ἀρχαῖον καὶ κανονικὸν ἐν τῇ ἱερᾷ μελωδίᾳ τῆς Ἐκκλησίας, διὸ καὶ ψάλλον δὲν διέφθειρε τὰ ἀρχαῖα καὶ σεμνὰ τῆς Ἐκκλησίας μέλη ὡς ἄλλος ἄσματοκάμπτῃς δι' αὐτογνωμόνων ἰδιωτισμῶν καὶ ποικίλων λαρυγγισμῶν ἀπέφευγε δὲ καὶ τὰς κατ' ἀρέσκειαν τῶν κεκανονισμένων μεταβολάς, ὡς διαφθοράς τοῦ γνησίου καὶ κοσμίον τῆς Ἐκκλησίας μέλους. Τόσον δὲ μεγάλῃ ὑπῆρξεν ἡ ἐν τῷ ἱεροψαλτικῷ σταδίῳ ἐπιτυχία αὐτοῦ, ὥστε δὲν ἐβράδυνε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὡς ἀρίστου τῆς ψαλμωδίας ἐκτελεστοῦ νὰ καταστῇ πεφημισμένος, καὶ νὰ ἔχῃ πολλοὺς τοὺς θαυμαστὰς καὶ φίλους, τοὺς ὁποίους δίκην σειρήνης τακτικῶς προσεῖλκεν ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, θαυμάζοντας τὸ πολυτίμητον τάλαντον, ὃ ἐδωρήσατο αὐτῷ ὁ Θεός, τὴν γλυκεῖαν δηλοῦν καὶ μελω-

δικήν αὐτοῦ φωνὴν καὶ τὴν μουσικὴν ἐμπειρίαν καὶ τέχνην. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν παρ' ἡμῶν μουσικοδιδασκάλων κατέλαβε λαμπρὰν καὶ ὑπέροχον θέσιν, διὸ καὶ ἀπελάμβανε τῆς ὑπολήψεως τῶν διαπρεπεστέρων μουσικοδιδασκάλων, καὶ δὴ τοῦ ἡδυμελιφθόγγου ἐκείνου Κωνσταντίνου Πρωτοψάλτου τῆς Μ. Ἐκκλησίας καὶ Πέτρου τοῦ Ἀγιοταφίτου, τοῦ ἐπὶ μουσικῇ τέχνῃ καὶ ἐμπειρίᾳ μέγα ὄνομα ἀραμένου, ὃν τὰς πολυτίμους ὁδηγίας καὶ συμβουλὰς εἰς τὸ κανονικῶς ψάλλειν μετ' εὐλαβείας ἀνέκαθεν ἐδέχετο καὶ ἐτήρει ἀπαρεγκλίτως.

Σημεῖον ἄξιον μνείας θεωρῶ τὴν δρᾶσιν τοῦ Γ. Βιολάκη ὡς διδασκάλου τῆς Μουσικῆς ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Χάλκης. Ὅτε τῷ 1866 ἐπὶ τῆς διευθύνσεως τοῦ Πρεσλάβας Ἀνθίμου ἡ ἱερὰ αὕτη Σχολή, ἡ πρώτη τῶν κατὰ τὴν Ἑσφάν φωτοβόλος θεολογικὴ ἐστία, περιεζήτει τὸν δόκιμον καὶ ἱκανὸν διδασκαλὸν διὰ τὸ μάθημα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς, τῇ προτάσει τῶν ἐφόρων τῆς σχολῆς, ἤτοι τοῦ κλεινοῦ τῆς Χαλκηδόνος ἱεράρχου Γερασίου, τοῦ σεβαστοῦ τῶν Λημνίων ποιμένου Ἰωακείμ καὶ τοῦ σοφοῦ καὶ ἀριπρεποῦς μητροπολίτου Κορυτσᾶς Νεοφύτου, ἀπέβλεψεν εἰς τὸν Γ. Βιολάκην, καταστήσασα αὐτὸν ἐναρμόμιον ἐν τῷ σεπτῷ χορῷ τῶν διδασκάλων αὐτῆς. Ἐν τῇ σχολῇ ἄξιος κατὰ πάντα ἀνεδείχθη τῆς ἐμπιστευθείσης αὐτῷ θέσεως, καρποφόρως καὶ φιλοπόνως διδάξας ἐπὶ ὅλην ἐξαετίαν, τοῦθ' ὅπερ μαρτυρεῖται καὶ ἐκ τοῦ εὐχαριστηρίου τῆς ἐφορίας γράμματος, τοῦ ἀπολυθέντος κατὰ τὴν παραίτησιν αὐτοῦ ἐκ τῆς σχολῆς⁴. Τὴν μουσικὴν αὐτοῦ ἐμπειρίαν κηρυ-

4. † Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμος
ΞΠΙΘΕΒΑΙΟΙ

Διὰ τοῦ παρόντος εὐχαριστήριον πιστοποιητικὸν γράμματος δηλοποιεῖται ὅτι ὁ μουσικολογώτατος κ. Γεώργιος Βιολάκης, πρωτοψάλτης τῆς ἐν Γαλατῇ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἱερῆς ἐκκλησίας, ἄξιως ἀναδεξιόμενος τὴν παράδοσιν τῆς ἱερᾶς ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Θεολογικῇ σχολῇ τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας, εἰδὼς ἐν αὐτῇ τὸ ἱερὸν τοῦτο μάθημα ἐπὶ ἐξαετίαν ὀλην εὐδοκίμως μετὰ πάσης ἐπιμελείας καὶ ζήλου, καὶ διήγαγε καθ' ὅλην τὴν διδασκαλίαν βίον προσηνὴ καὶ κόσμιον τοῖς πᾶσι ἐκτρέψας προσηρμένους. Ἐρ' ὃ ἦεν οὐκ ἄνευ λύπης, τῆς Σχολῆς παρατινυμέ-

ξάτωσαν καὶ πάντες οἱ εὐτυχήσαντες νὰ διατελέσωσι μαθηταὶ αὐτοῦ. Ἐκ τῶν ἐπιζώντων μαθητῶν μάρτυρας πολυφθόγγους τῆς ἀληθείας τῶν λόγων μου καὶ ἀξιοχρεωτάτους ἔχω τοὺς μητροπολίτας Θεσσαλονίκης Ἀθανάσιον, Κρήτης Εὐμένιον, Δράμας Φιλόθεον, Διδυμοτείχου Φιλάρετον, Σισανίου Σεραφεῖμ, Στρωμνίτης Σωφρόνιον, Μογλενῶν Ἰωαννίκιον, Λέρου καὶ Καλύμνου Ἰωάννην, Παραμυθίας Καλλίνικον, Κεφαλληνίας Γεράσιμον, Λαρίσσης Ἀμβρόσιον, Κρήνης Θεόκλητον, Ἀρδαμερίου Σωφρόνιον, Ἀρκαδίου πόλεως Ἀνθιμον, τοὺς ἀρχιμανδρίτας Μιχαὴλ Κλεόβουλον, Ἰάκωβον Δημόπουλον Βατοπεδινόν, Γρηγόριον Κωνσταντινίδην, Νικήφορον Ζερβόν, τὸν καθηγητὴν Βασίλειον Ἀντωνιάδην καὶ ἄλλους.

Τὸν γλυκύφθογγον καὶ ἐντεχρον τῆς μουσικῆς μύστην Γ. Βιολάκην ἡ Μ. Ἐκκλησία τῇ 5 Νοεμβρίῳ τοῦ 1876 ὡς ἐν πᾶσιν ἐξέχοντα καὶ διαπρέποντα ἀναγορεύει Πρωτοψάλτην τοῦ πανσέπτου πατριαρχικοῦ ναοῦ, εἰς διαδοχὴν τοῦ ἀποχωρήσαντος ἐμμουσωτάτου μύστου τοῦ σεβασμίου καὶ ἱερπρεποῦς τῆς μουσικῆς ὕφους Γεωργίου τοῦ Ραιδεστηνοῦ⁵. Ἡ τοῦ Πρωτοψάλτου τῆς Μ. Ἐκκλησίας θέσις, ἀτε γέρας οὕτως εἰπεῖν ἔκπαια χρηματίσασα τῶν κατὰ καιροὺς διαπρεφάντων ἐν τῇ μουσικῇ τέχνῃ, ἐδόθη αὐτῷ, καίπερ ἀνανεοῦντι καὶ ἀρνούμενῳ, ὑπὸ τοῦ περιουσιάζοντος ἐκείνου ἐν Πα-

νῇ ἐκουσίως διὰ λόγους οἰκογενειακοῦς, εὐχαιροῦσα αὐτῷ ἡ Ἐφορία δι' ὃν ἐπεδείξατο θερμὴν ζήλον ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ ρηθέντος μαθήματος ἐπιδιδῶσιν εἰς ἐκείνους τὸ παρὸν ἀπολυτήριον πιστοποιητικὸν καὶ εὐχαριστήριον ἅμα γράμμα, φέρον καὶ τὴν ἐπαύριον τοῦ παναρχιερατικοῦ καὶ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ λα' Ἰαννουαρίου 1872

Ἡ Ἐφορία τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς

† ὁ ΝΙΚΑΙΑΣ ΙΩΑΝΝΙΚΙΟΣ
† ὁ ΤΟΡΝΟΒΟΙ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ
† ὁ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΓ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
† ὁ ΔΡΑΜΑΣ ΑΓΘΑΓΓΕΛΟΣ

5. Τὰ μετέφωτα ἔσματα τοῦ κρατίστου ψαλμοδοῦ καὶ μουσικοδιδασκάλου Ραιδεστηνοῦ εὐρίσκει ὁ βουλούμενος εἰς τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθέντα πονήματα α' Ἡ ἁγία καὶ μεγάλη ἐβδόμη, τὸ α' Πεντηκοστάριον, εἰς τὸ α' Μουσικὸν Ἀπόδημα τοῦ Δημ. Κυριακού (1894) καὶ εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κυριακίδου ἐκδοθὲν τῷ 1896 α' Ἐν ἑνὶ τῆς κατ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς.

τράρχαις Ἰωακείμ τοῦ Β', κοινῇ ψήφῳ καὶ ὁμοφώνῳ συνοδικῇ γνώμῃ. Οὕτως ἡ δεξιὰ τοῦ Ὑψίστου ἀναβιβάζει αὐτὸν εἰς τὸ τῆς Πρωτοψαλτείας ἀξίωμα καὶ τίθησιν αὐτὸν εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῆς ὀρθοδοξίας ὡς ψαλτὴν ἐνώπιον πατριαρχῶν, βασιλέων, ἡγεμόνων, ἀρχιερέων, λογάρων τοῦ Γένους καὶ ἄλλων διασήμεν ἀνδρῶν, ὅπως πληρωθῇ καὶ εἰς αὐτὸν τὸ Σολομώντειον ἐκεῖνο λόγιον «Ἐν ὅψει δυνατῶν θαυμασθήσομαι, καὶ ἔξω ἀθανασίαν». Μεθ' ὅλον δὲ τὸ ὑψηλὸν τῆς καθέδρας τῆς Πρωτοψαλτείας, ἀντὶ τὰ ἐπαίρηται καὶ νὰ κενοδοξῇ, τοῦναντίον ἔμεινεν, ὡς καὶ πρότερον, ἄτυφος καὶ ταπεινός, ἡσυχός καὶ μελιχίος, εὐγενὴς τοὺς τρόπους, εὐπροσήγορος εἰς ἄκρον, πρᾶσ καὶ ἱλαρὸς ἐν γένει πρὸς τοὺς συναδέλφους αὐτοῦ, αὐστηροτάτης ἐγκρατείας ὑπόδειγμα, καὶ τὰ ἤθη κατὰ πάντα ἀνεπίληπτος· διὸ καὶ ἀπολαύει τῆς πραγματικῆς ἐκτιμῆσεως καὶ συμπαιδείας καὶ ἀγάπης καὶ τοῦ ἀμερίστου σεβασμοῦ τοῦ ιεροπρεποῦς θιάσου τῶν ιεροψαλτῶν καὶ μουσικοδιδασκάλων τῆς βασιλευούσης καὶ τῶν προαστείων καὶ τῶν γνωρισάντων ἐν γένει αὐτόν.

Τέταρτον δὲ αἰῶνος συμπληροῦται νῦν, ἀφ' οὗτο ἀνήκει εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν ἐκείνην πλειάδα, εἰς ἣν ἀστέρες καλλιλαμπεῖς ἀριθμοῦνται ἀπὸ τῆς ἀλώσεως καὶ ἐντεύθεν οἱ πρωτοψάλται Γρηγόριος Μπουνης ὁ Ἀλιάτης, Μανουὴλ Χρυσάφης ὁ Νέος (1660), Παναγιώτης ὁ Χαλάτζογλου (1728), Ἰωάννης ὁ Τραπεζούντιος (1750), Δανιὴλ ὁ ἐκ Τυρνάβου τῆς Θεσσαλίας (1776), Ἰάκωβος ὁ Πελοποννήσιος (1790), Πέτρος Βυζάντιος ὁ Φυγάς (1805), ὁ ἠδυνωτάτος ἐν πρωτοψάλταις Μανουὴλ (1811), Γρηγόριος ὁ Λευίτης (1819), Κωνσταντῖνος ὁ Βυζάντιος (1822), Ἰωάννης ὁ ἐκ Νεοχωρίου τοῦ Βοσπόρου (1860), Σταυράκης ὁ ἐξ Αἰῶνου (1866) καὶ Γεώργιος ὁ Ραιδεστηνός (1871). Ὁ Γ. Βιολάκης ὡς πρωτοψάλτης τῆς Μ. Ἐκκλησίας διατελεῖ πιστὸς ἐκτελεστής τῶν ἀρχαίων μουσουργημάτων καὶ ἰδίᾳ τῶν κλασικῶν μελικῶν γραμμῶν, τῶν εὐμοιουσιῶν τῆς σοβαρότητος καὶ τῆς σεμνότητος τοῦ πατριαρχικοῦ λεγομένου ὕφους. Ἐν ταῦθα σύρομεν μίαν παῦλαν, αἰτούμενοι τὴν ἄδειαν τῶν ἡμετέρων ἀκροατῶν ὅπως φέρωμεν τὸν λόγον εἰς τὸν καθορισμὸν τοῦ λεγομένου πατριαρχικοῦ μουσικοῦ ὕφους. Γνωστὸν ὅτι ἀνέκαθεν ἐθεωρεῖτο καὶ σήμερον θεωρεῖται καλὸς ψάλτης ὁ ἀσκούμενος ὅσον δεῖ ἐν τῇ

πράξει τῆς μουσικῆς, ὁ εἰσδύων διὰ τῆς ἐνδελεχοῦς καὶ μακρᾶς μελέτης εἰς τὸ πνεῦμα τῶν τῆς ἡμετέρας μουσικῆς μελῶν, ὁ σεβόμενος καὶ μὴ παραποιῶν τὰ μέλη κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ καὶ ὁ ποιούμενος κατὰ τοὺς κανόνας τῆς τέχνης χρῆσιν τῆς φωνῆς αὐτοῦ· ὅταν δὲ ὁ τοιοῦτος ιεροψάλτης χρῆσιν ἐποιεῖτο καὶ τῆς καταλήλου παραστάσεως ἐν τῇ ἀπαγγελίᾳ τῆς μελωδίας, ἐθεωρεῖτο κεκοσμημένος διὰ τοῦ σεμνοπρεποῦς λεγομένου ὕφους. Τὸ ὕφος τοῦτο ἦτο τεθησαυρισμένον μετὰ τὴν ἄλωσιν ἐν τοῖς μουσικοῖς χοροῖς τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, ἐνθα ἐξαιρετικῶς διέλαμπε, καὶ τοῦτο διότι ἐν τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ κατὰ πᾶσαν σχεδὸν ἐποχὴν ὑπῆρχον οἱ ἐπιφανέστεροι τῶν μουσικῶν, οἵτινες διαδοχικῶς παραλαμβάνοντες διετήρουν πάντοτε γνήσιον καὶ ἀνόθευτον σχετικῶς τὸ λεγόμενον πατριαρχικὸν ὕφος, τὸ ἐνσταλάζον ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀκροωμένων τὸ σωτηριῷδες καὶ γλυκύτατον τῆς κατανύξεως βάλλοσαν, ὅπερ ἀναντιρρήτως ὑπάρχει τὸ σκοπιμώτερον τέλος τῆς ἱερᾶς ὑμνωδίας. Τὸ Πατριαρχεῖον λοιπὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὡς διεκράτησεν ἀρχήθεν ἀνόθευτον τὴν παρακαταθήκην τῶν ἱερῶν δογμάτων τῆς Ἐκκλησίας, ἃ οἱ αὐτόπται καὶ αὐτήκοοι τοῦ Λόγου, καί, παρ' αὐτῶν λαβόντες, οἱ τῷ φωτὶ τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἀνασθέντες πατέρες καὶ διδάσκαλοι τῆς οἰκουμένης τῇ Ἐκκλησίᾳ παρέδωκαν, οὕτω διετήρουν ἀνόθευτον μετὰ τὴν ἄλωσιν καὶ τὸ μουσικὸν ὕφος, ὁ δὲ πατριαρχικὸς ναὸς ἐχρησίμευεν ὡς διδασκαλεῖον τοῦ ὕφους, τῆς γνησιωτέρας δηλονοῦν ἀπαγγελίας τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν μελῶν. Προσθετέον δὲ ὅτι τὸ μουσικὸν ὕφος γραφῇ οὐ διατηρεῖται, ἀλλ' ἀπλῶς διδάσκεται. Εἶναι, ἄλλοις λόγοις, παρ' ὅμοιγε κριτῇ, τὸ μουσικὸν ὕφος παρεμφερὲς πρὸς τὴν παρ' ἡμῶν ρητορικὴν ἀπαγγελίαν. Καὶ ὡς αὕτη δὲν ἐκφράζεται διὰ τῆς γραφῆς, οὕτω καὶ τὸ μουσικὸν ὕφος ἀδύνατον νὰ ἐκφρασθῇ διὰ τῶν μουσικῶν χαρακτήρων. Εἴχον δὲ δίκαιον καὶ οἱ πολέμοι τοῦ Λεσβίου συστήματος, Κωνσταντῖνος ὁ πρωτοψάλτης καὶ Θεόδωρος ὁ Φωκαεύς, νὰ γράφωσι περὶ ὕφους τὰ ἑξῆς «Τὸ τῆς Μ. Ἐκκλησίας ὕφος ἀδύνατον εἶναι νὰ ἐκφρασθῇ διὰ τῆς γραφῆς, διότι εἶναι ἄτηρ». Καὶ ταῦτα ἱκανὰ παρεκβατικῶς περὶ τοῦ μουσικοῦ ὕφους. Ἡδὴ δὲ ἐπ' ἀνίμην, ὅθεν παρεξέβημεν.

Ὁ Γ. Βιολάκης πολλὰ ἐμελοποίησεν ᾠσματα καὶ ἄλλα συνθέματα, διακρινόμενα διὰ τὴν χάριν καὶ γλαφυρότητα. Ἐκ τούτων μόνον τὰ ἐξωτερικὰ ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ «Μουσικῷ Ἀπαιθίσματι» τοῦ Ι. Κεῖβελη καὶ ἐν τῇ «Φόρμιγγι» τοῦ Α' δομestίκου τῆς Μ. Ἐκκλησίας Ἰακώβου Ναυπλιώτου, ἅπαντα κρίνεται ὡς ἀληθῶς ἐντρυφήματα τῶν τε ἐξ ἐπαγγέλματος ἱεροψαλτῶν καὶ τῶν ἐρασιτεχνῶν τῆς μουσικῆς. Πλὴν δὲ τούτων ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα ἀνέκδοτα, ὅτινα περικλείουσι θησαυροὺς πρωτοτύπων ἐμπνεύσεων καὶ δείγματα ἐξόχου μουσικῆς τέχνης καὶ μουσικοῦ ταλάντου. Ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτοῦ ἔργων οὐδὲν ἐδημοσίευσεν, οὔτε ἐπέτρεψεν εἰς ἄλλους ἐπὶ τῆς Πρωτοψαλτείας αὐτοῦ τὴν δημοσίευσιν νεωτέρων μουσουργημάτων, συντελούντων πρὸς διαφθορὰν τῆς κατασκευῆς τῶν μελωδιῶν, φρὸνῶν καὶ αὐτὸς, ὡς ὁ λαλῶν, ὅτι οὐδενὸς δεόμεθα νεωτέρου ᾠσματος πρὸς χρῆσιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἅτε πάντων τῶν πρὸς τὴν ἱερὰν ἡμῶν ὑμολογίαν ἀπαιτουμένων ᾠσμάτων μελουργηθέντων ἐντέχνως καὶ θεοπνεύστως ὑπὸ τοῦ σεμνοῦ ἐκείνου ἑσμοῦ τῶν τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς μελωδῶν. Ὁρῶμενος δὲ ἐκ τῆς σωτηρίου ιδέας τῆς τοῦ ἀρχαίου μέλους ἀδιαφθόρου τηρήσεώς τε καὶ μεταδόσεως, ἠρμήνευσεν ἑναγχοῦς εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς νῦν ἐν χρήσει γραφὴν τὸ τοῦ μουσικωτάτου Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου Δοξαστάριον ἐκ τῆς ἀρχαίας γραφῆς, ἣν εἶπερ τις καὶ ἄλλος τῶν συγχρόνων γινώσκει. Τὸν πρεσβυτικὸν τοῦτον πνευματικὸν καρπὸν τοῦ γεραροῦ Γ. Βιολάκη τύποις ἐξέδωκαν οἱ δύο τῶν Πατριαρχείων δομestικοὶ, τυγχάνοντες ἀγλαὰ αὐτοῦ ἀναστήματα καὶ μαθηταὶ ἐν τῇ μουσικῇ τέχνῃ.

Ἄλλ' ὁ μέγιστος τοῦ Γ. Βιολάκη ἄθλος καὶ πόνος καλλίγονος κατὰ τὴν Πρωτοψαλτείαν αὐτοῦ εἶναι τὸ Τυπικὸν τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ὅπερ ἀναλαβὼν νὰ τακτοποιήσῃ διεπέρανε δεξιῶς καὶ ἐπιτυχῶς. Συνεργασθεὶς ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Ἰωακείμ τοῦ Γ' καὶ Ἰωακείμ τοῦ Δ' μετὰ δύο ἀλλεπαλλήλων ἐπιτροπῶν πρὸς διασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ δις ἐκδοθέντος ἐπὶ τοῦ Πρωτοψάλτου Κωνσταντίνου Τυπικοῦ τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἐπὶ τὸ βέλτιον καὶ σαφέστερον, ἐφιλοπόνησε τὸ ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ ἀλήστου μνήμης ἡρώος τῆς ἐκκλησιαστικῆς ταξιαρχίας Διονυσίου τοῦ Ε' κατὰ τὸ

1888 ἐκδοθὲν καὶ νῦν ἐν χρήσει Τυπικόν, τοῦ ὁποίου ἡ τοῦ λεκτικοῦ κατάλληλος ἀρμονία ἀφείλεται, ὡς ἡμεῖς ἰδίως ὁμασιν εἶδομεν καὶ γινώσκουμεν, εἰς τὴν ἀριστοπόρον χεῖρα τοῦ τότε μητροπολίτου Μιτυλήνης, νῦν δὲ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τρύβανος δὲ καὶ μύστου, εἴπερ τις καὶ ἄλλος τῶν συγχρόνων, τοῦ Τυπικοῦ τῆς Ἐκκλησίας.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω, ἀσφαλὴ καὶ ἔγκυρα τεκμήρια τῆς ἀξίας τοῦ σεβαστοῦ Γ. Βιολάκη ἔστωσαν καὶ τὰ ἑξῆς. Α) Ἡ πρὸς αὐτὸν ἐξαιρετικὴ συμπάθεια καὶ φιλία τοῦ μεμνησμένου ἐκείνου καὶ πολυμαθεστάτου διδασκάλου τοῦ Γένους, τοῦ ἀρκυαύστου, λέγω, Ἠλία Τανταλίδου, ὅστις μεγάλως ἐκτιμῶν τὸν γεραρὸν μουσικοδιδάσκαλον, εἰς αὐτὸν ἐναπέθετε καὶ ἀπεθησαύριζε πᾶν ὅ,τι ἐκ τοῦ λειψάνου τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν ἀπεράντων γνώσεων αὐτοῦ περὶ Μουσικῆς ἔδρεπε. Β) Ἡ τοῦ διασημοῦ Γάλλου μουσικοῦ Bourgault Ducoudray, καθηγητοῦ τῆς ἱστορίας τῆς Μουσικῆς ἐν τῷ Ὁδείῳ τῶν Παρισίων, ἐγγραφὸς ὁμολογία ἐν τῇ περιγραφῇ τῆς ἐν Ἀνατολῇ κατὰ τὸ 1875 περιοδείας αὐτοῦ, λέγοντος περὶ τοῦ ἡμετέρου μουσικοδιδασκάλου τὰ δε: «Τὴν γνῶσιν τοῦ ἐπιστήμου ὀργάνου τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, τοῦ ταμπουρίου, ἀφείλω εἰς τὸν κ. Βιολάκην, ὅστις διὰ τοῦ διακεκριμένου αὐτοῦ πνεύματος καὶ τῶν φώτων αὐτοῦ ἀξίζει νὰ κατέχῃ θέσιν μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν τῶν προωρισμένων νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν ἀναμόρφωσιν τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς». Γ) Ἡ τιμητικὴ πρόσκλησις τοῦ Γ. Βιολάκη ὑπὸ τοῦ παναγιωτάτου Ἰωακείμ τοῦ Γ' ὅπως συνεργασθῇ εἰς τὴν τῷ 1881 καταρτισθεῖσαν ἐν τοῖς πατριαρχείοις Μουσικῇ Ἐπιτροπῇ, ὑπὸ τὴν πεπνυμένην προεδρείαν τοῦ μουσικωτάτου ἀρχιμανδριτοῦ Γερμανοῦ τοῦ Ἀφθονίδου, οὗ ἡ ἐν τῇ νήσῳ Χάλκῃ κατακειμένη αἰωνία κλίνη εἴθε νὰ τηρηθῇ ὡς κειμήλιον, ἱκανὸν πάντοτε νὰ ἀναζωπυρρῇ τὸν ζῆλον πάντων ἡμῶν τῶν νεωτέρων πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ μεγάλου ὑπὲρ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν μουσικῆς ἔργου αὐτοῦ. Δ) Ἡ τιμητικὴ πρόσκλησις αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ φεικλεοῦς ἐκείνου πατριάρχου Διονυσίου τοῦ Ε' ὅπως μετὰσχῇ τῶν ἐργασιῶν τῆς τῷ 1881 σχηματισθείσης ἐν τοῖς πατριαρχείοις Μουσικῆς Ἐπιτροπῆς, ὑπὸ τὴν ἐμφρόνα προεδρείαν τοῦ τότε μητροπολίτου Μι-

τυλήνης, νῦν δὲ οἰκουμένην Πατριάρχου. Ε) Ἡ πρόσκλησις αὐτοῦ ὡς μέλους τῆς ἐπὶ Ἀνθίμου τοῦ Ζ' καταρτισθείσης Μουσικῆς Ἐπιτροπῆς, ἥς συνεχίζει τὸ ἔργον ὁ ἡμέτερος Σύλλογος. ΣΤ) Ὁ διορισμὸς αὐτοῦ μετὰ τοῦ φερεπόντου μουσικοδιδασκάλου Εὐστρατίου Παπαδοπούλου ὡς διδασκάλου τῆς μουσικῆς εἰς τὴν τῷ 1882 ἰδρυθείσαν Μουσικὴν σχολήν, πρὸς δὲ καὶ ἡ τιμητικὴ ἐκλογή αὐτοῦ ὡς τακτικοῦ μέλους τοῦ ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ ὁσίας μνήμης Σωφρονίου τοῦ ἀπὸ Ἀμασειᾶς τῷ 1863 ἰδρυθέντος ἐν Πέραν καὶ εἶτα ἐν Φαναρίῳ λειτουργήσαντος Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου⁶, ὅστις διετέλει ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἐνθουσιώδους ἐκείνου λάτριδος τοῦ Γολγοθᾶ καὶ τοῦ Ἑλικῶνος, τοῦ φεικλαύστου Ἡλίου Τανταλίδου, γραμματεῦντος δὲ τοῦ ἱεροδιακόνου Πολυκάρπου, τοῦ νῦν σωφρόνως καὶ συνετῶς πηδαλιούχου τὸν θρόνον τῆς ἀγίας τάτης μητροπόλεως Βάρνης· ἡ ἐκλογή αὐτοῦ τῷ 1874 ὡς ἀντεπιστέλλοντος μέλους τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου, καὶ τοῦ ἐν Καλάμαις ἰδρυθέντος τῷ 1879 Μουσικοῦ Συλλόγου, καὶ ἡ πανηγυρικὴ ἀνάδειξις αὐτοῦ ὡς ἐπιτίμου μέλους τοῦ ἐν Φαναρίῳ Μουσικοῦ Συλλόγου «Ὁρφῆως» ἐπὶ τῆς ἑμῆς λιτῆς προεδρείας τῷ 1889.

Καὶ ἦτο δυνατόν τοιούτους πολυτίμητος μουσικοδιδάσκαλος ὑπὸ διαφόρων μουσικῶν σωματείων, πατριαρχῶν καὶ ἐξόχων ἀνδρῶν προηγουμένως τιμηθείς, νὰ μὴ τύχη ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, οὐδὲ πολυτίμους συμπράκτωρ τυγχάνει, τῆς ὑπερτάτης τιμῆς καὶ τῆς πανηγυρικῆς ἐκδηλώσεως τῆς εὐγνωμοσύνης ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐξηκοστῆς ἀμφιετηρίδος τοῦ ἀνυσίμου μουσικοῦ αὐτοῦ σταδίου; Τίς ἄλλος νῦν ἐξετίμησε βαθύτερον τὸν ὑπὲρ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν μουσικῆς εἵθεον ζῆλον καὶ τὴν μουσικὴν ἀξίαν τοῦ Γ. Βιο-

6. Εἰς τὴν πρόδον τοῦ Συλλόγου τούτου συνετέλεσε τὸ καδῶναμιν συνεργασθεὶς ὁ Βιολάκης μετὰ πολλῶν ἐγκρίτων μουσικῶν καὶ διαπρεπῶν λογίων, τῶν ἐν τοῖς μακαριστοῖς ἡδὲ ἀριθμομένον Ἡλίου Τανταλίδου, Γαβριὴλ Σοφοκλέους, Ἰωάννου Κίττιου, Ὁσούριου Βυζαντίου, Δημητρίου Βυζαντίου, Στεφάνου Μωυσιάδου, Π. Κηλίζανδου, Ἰωάσαφ Ρώσσου κλπ. καὶ ἐκ τῶν ἐπιζώντων, μετὰ τοῦ Κωνσταντίνου Βασιλάδου (νῦν Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου) ἀρχόντος Μ. Λογοθέτου Σταυράκη βέη Ἀριστάρχου, Σεωφ. Τριανταφυλλίδου ἱατροῦ, Δ. Σπαθοῦρη καὶ ἄλλων.

λάκη ἢ ὁ ἡμέτερος Σύλλογος, ὅστις ἀμεσώτερον ἀπολαύσας τῆς τιμαλφούς αὐτοῦ συνεργασίας εἶχε καὶ μείζονας λόγους ὅπως δικαίως τιμήσῃ αὐτόν. Ὁ ἄρχων Πρωτοψάλτης, ὡς δὲν κατεβλήθη σωματικῶς ἐκ τοῦ βάρους τῆς ἡλικίας, ἀλλὰ παρίσταται ἀψηφῶν τοῦ χρόνου τὰς ἐφόδους, οὕτω καὶ πνευματικῶς ἀγωνίζεται νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀκμὴν αὐτοῦ. Ἀπόδειξιν δὲ ἐναργῆ τῆς τοιαύτης αὐτοῦ δυνάμεως παρέχει ἡμῖν συχνάκις, ἐνδιαφερόμενος περὶ παντὸς ζωτικοῦ μουσικοῦ ζητήματος καὶ γράφων καὶ δημοσιεύων τὰ προσήκοντα ἐν τῷ Περιδικῷ συγγράμματι τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου. Καὶ ὡς ποτε ὁ ἐκ τῶν ἐνδόξων προκατόχων αὐτοῦ Ἰάκωβος ὁ Πελοποννήσιος ἀμειλίκτως κατηνέχθη κατὰ τῶν νεωτερισμῶν Ἀγαπίου τοῦ Παλλιέρμου, καὶ ὡς ἄλλοτε ὁ μελίρρυτος πρωτοψάλτης Κωνσταντίνος ὁ Βυζάντιος μετὰ τοῦ Θεοδώρου Φωκαέως ἐπολέμησαν γενναίως κατὰ Γεωργίου τοῦ Λεσβίου καὶ τοῦ καινοτρόπου συστήματος αὐτοῦ, οὕτω καὶ ὁ ἡμέτερος Πρωτοψάλτης ὁσάκις βλέπει τὰ ἀρχαιοτρόπα καὶ σεβάσματα μέλη τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τῶν ἁσματοκαμπῶν τοῦ αἰῶνος ἡμῶν παραφθειρόμενα, δὲν δύναται δοῦναι ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ ἀνάπαυσιν τοῖς κροτάφοις αὐτοῦ, ἀλλὰ θαρσαλέως ἵσταται πρὸς πᾶσαν τὴν παράταξιν τῶν περὶ τὴν μουσικὴν καινοτομούντων καὶ κατακεραυνοῖ αὐτοὺς τῷ σθένει τῶν ἀποδείξεων καὶ τῶν ἐπιχειρημάτων. Ἰδοὺ διατὶ, κυρίαί καὶ κύριοι, ὁ Σύλλογος ἡμῶν συνεκρότησε τὴν σήμερον ἀγομένην ἑορτὴν ταύτην καὶ πανήγυριν, ἥτις μεγαλοπρεπεστέρα ἀπέβη ὡς συνεορταζομένη μετὰ τῆς Β' ἐπετηρίδος τοῦ Συλλόγου, εὐδοκίᾳ καὶ ἐπινεύσει τοῦ διὰ μεγάλης τιμῆς καὶ εὐνοίας ἀπὸ ἱκανῶν ἐτῶν ἀγοντος αὐτὸν παναγιωτάτου Κωνσταντίνου τοῦ Ε'. Ὁ Σύλλογος ἡμῶν, ὅστις ἔσπευσεν νὰ στήσῃ πολλὰ τὰ σύμβολα τῆς χαρᾶς, ἐν οἷς διαλαμβάνει ἡ φαεινὴ ἐκδήλωσις τῶν αἰσθημάτων αὐτοῦ, προσφέρει τῷ Γ. Βιολάκῃ κατὰ τὴν πανηγυρικὴν ταύτην καὶ μεγάλῃ διὰ τὸν βίον αὐτοῦ ἡμέραν καὶ τὸν ἐξ εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν διηνησιμέων κάλλιστον καὶ τιμιώτατον στέφανον τῆς τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης, ἅμα δὲ καὶ μίαν φωνὴν ἐκπέμπει μετὰ τῶν παρευριστῶν καὶ τῶν μακρόθεν συνηδόμενων ἡμῖν μαθητῶν, φίλων καὶ θαυμαστῶν τοῦ γερασμίου ἀνδρὸς, φωνὴν ἐκ τῶν μυχίων τῆς καρδίας πάντων ἡμῶν

ἐξερχομένην καὶ δεομένην τοῦ δοτῆρος παντὸς ἀγαθοῦ ὅπως χαρίζεται αὐτῷ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ὑγιείαν ἀμετάπτωτον, ἐν ἀπολαύσει ἀπράγμονος ἡσυχίας καὶ ἀναπαύσεως ἀπὸ τῶν ἐξηκονταετῶν κόπων καὶ μόχθων τοῦ ἱεροψαλτικοῦ σταδίου ὑπὸ τὴν ἡρεμον στέγην τοῦ οἴκου αὐτοῦ, μετὰ τῆς χρηστῆς ἐκείνης συνένου, μεθ' ἧς τὴν οἰκογενειακὴν αὐτοῦ ἀπὸ πενηκονταετίας συνέπηξεν εὐδαιμονίαν. Naί, ὁ Γεώργιος Βιολάκης διὰ τῆς ἀνυσίμου ἐξηκονταετοῦς μουσικῆς δράσεως αὐτοῦ καὶ διὰ τῶν ἐκδοδόμενων συγγραφῶν αὐτοῦ, διαμένει ἤδη σεβαστὸς εἰς τε τοὺς συγχρόνους καὶ τοὺς ἐπιγιγνομένους. Προσέθηκεν, ἄλλοις λόγοις, τὴν ὑπέροχον αὐτοῦ μονάδα εἰς τὸ πλοῦσιον ἑλληνικὸν μουσικὸν Πάνθεον.

Ἀλλὰ πρὶν ἢ καταπαύσωμεν τὸν λόγον, τῶν ἀπαραίτητων πρώτιστον ἡγοῦμεθα ἵνα ἀπονείμωμεν ἐξ ὀνόματος τοῦ Συλλόγου εὐκρινεῖς καὶ θερμὰς εὐχαριστίας πρὸς πάντας τοὺς εὐδοκήσαντας νὰ τιμήσωσι καὶ πάλιν τὰς διπλὰς ταύτας ἑορτὰς διὰ τῆς παρουσίας αὐτῶν. Τὰς εὐχαριστίας ταύτας ἀπονέμομεν οὐχὶ ὑπέκοντες εἰς ὑπαγόρευσιν τυπικῆς φιλοφρονήσεως, ἀλλ' εἰς ἐνδομύχου συναισθήματος ἰσχυρὰν πειθόμενοι παρακέλευσιν. Καὶ ἐν πρώτοις εὐχαριστοῦμεν πανευλαβῶς τῷ παναγιωτάτῳ οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ Κωνσταντίνῳ τῷ Ε', εὐδοκήσαντι νὰ προεδρεύσῃ καὶ πάλιν σήμερον τῆς λαμπρᾶς ταύτης πανηγύρεως, τῆς καταστάσεως διὰ τῆς σεπτῆς αὐτοῦ παρουσίας φαιδροτέρας, ἀγλαοτέρας καὶ λαμπροτέρας.

Θερμοτάτας εὐχαριστίας ἀπονέμομεν καὶ τῷ ἐνθέρμῳ ζηλωτῇ τῶν πατρίων ἐξοχωτάτῳ πρεσβευτῇ τῆς Ἑλλάδος — τῷ ἐκπροσωποῦντι τὰς ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν μουσικῆς εὐγενεῖς παραδόσεις τοῦ περιφανοῦς καὶ ἀριζήλου οἴκου τῶν Μαυροκορδάτων — ἀγαθυνθέντι νὰ μετὰσχῃ καὶ αἰθὺς τῆς παρούσης ἐθνικῆς ἑορτῆς αὐτοπροσώπως, ὅπως ἐνισχύσῃ τὰς φιλοτίμους προσπάθειας τοῦ Συλλόγου ἡμῶν, ὅστις καλλιιεργεῖ τὴν πατροκληρονόμητον Ἑλληνικὴν Μουσικὴν, τὴν παιανίσασαν καὶ σαλπίσασαν τοὺς παιᾶνας τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν δόξης, καὶ ἥ ἐχρήσατο τὸ ὀρθόδοξον ἑλληνικὸν ἔθνος ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων καθ' ὅλην τὴν ἐν τῷ Βυζαντίῳ αὐτοκρατορίαν καὶ κατὰ διαδοχὴν μέχρι τῆς σήμερον διακρατεῖ.

Εὐχαριστοῦμεν προσέτι τῇ καθ' ἡμᾶς ἱεραρχίᾳ, τῷ ὑψηλοτάτῳ

πρῶν ἡγεμόνι τῆς Σάμου Κ. Βαϊάνῃ ἐφέντῃ, ὡς καὶ πᾶσι τοῖς προσελθοῦσιν ἀντιπροσώποις τῶν διαφόρων Συλλόγων καὶ Ἀδελφοτήτων τῆς βασιλευούσης, καὶ τοῖς λοιποῖς ἐνταῦθα παρισταμένοις καὶ τιμήσασιν ἡμᾶς διὰ τῆς ἐριτίμου παρουσίας αὐτῶν. Ὁφείλω δὲ νὰ ὁμολογήσω δημοσίᾳ ὅτι ἡ ἀγομένη σήμερον ἑορτὴ παρέσχε καὶ πάλιν εὐκαιρίαν ὅπως ἐκδηλωθῶσι ζωηρῶς αἱ συμπάθειαι, δι' ὧν τὸ καθ' ἡμᾶς δημόσιον περιβάλλει τὸν ἡμέτερον Σύλλογον. Ἡ κοινωνία κατείδε πλέον ὅτι ὅ,τι καλὸν θὰ ἐπιδείξῃ εἰς τὸ μέλλον ἡ Ἐκκλ. ἡμῶν μουσική, τοῦτο θὰ ὀφείληται ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν Σύλλογον ἡμῶν, ὅστις ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ θαλεροῦ γέροντος ἀγίου Ἀμασείας ἐργαζόμενος, ὁσημέραι ἐνδυναμοῦται καὶ ἀλματικῶς βαίνει πρὸς χαρὰν μεγίστην τοῦ σχόλου τὴν πρωτοβουλίαν τῆς συστάσεως αὐτοῦ, τοῦ ἐπ' εὐσεβείᾳ, λέγω, καὶ μουσικῇ ἐμπειρίᾳ κλειζόμενου παναγιωτάτου ἡμῶν Πατριάρχου, ὡς καὶ τοῦ τὰ σκῆπτρα τῆς καθ' ἡμᾶς βασιλείας κατέχοντος Σουλτὰν Ἀπδούλ Χαμίτ, τοῦ θερμοτάτου προστάτου τῶν ὁραίων τεχνῶν, τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν γραμμάτων. Naί, ἡ κοινωνία ἡμῶν βλέπει ὅτι ὁ Σύλλογος ἡμῶν ἔχει δὴ γόνον, ἔχει ἀστὲρα φαεινόν, ἔχει καλλίτεκτον ἀσπίδα, τὸν Πατριάρχην μας. Βλέπει ὅτι τὸ ἔργον ἡμῶν προοδεύει, διότι ὁ Σύλλογος τὸ βάπτισμα αὐτοῦ ἔσχεν ἐν τῇ πατριαρχικῇ κολυμβήτρᾳ· ὅτι ἐν τῷ βαθυσκίφῳ κοιλώματι τῆς ὑψικαρήνου δρυὸς τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου ἡτοίμασται καὶ διὰ τὸν νεοσσὸν τοῦτον φωλεά, ἐν ᾗ εὐρίσκων οὗτος θαλπωρὴν δύναται νὰ περιφρονῇ καὶ τὰς σφοδροτέρας τῶν καταιγίδων. Χαίρομεν δ' εὐλικρινῶς βλέποντες τὴν ὑπὲρ τοῦ Συλλόγου ἡμῶν ἀγρυπνον πατρικὴν μέριμναν καὶ φροντίδα τοῦ σεπτοῦ ἡμῶν ἐθνάρχου, μὴ περιοριζομένην εἰς λόγους, ἀλλὰ καταφανομένην ἐν ἔργοις. Πρὸ δεκαπενθήμερον ἡγαθύνθη νὰ μοὶ δηλώσῃ ἱλαρῶς ὁ γεραρὸς ἡμῶν Πατριάρχης ὅτι ἀναλαμβάνει προθύμως πάσας τὰς δαπάνας τὰς ἀπαιτουμένας πρὸς ἔκδοσιν τοῦ Γ' τεύχους τοῦ Περιοδικοῦ συγγραμματος τοῦ Συλλόγου. Ἀλλὰ στήτε, στήτε, κυρίαί καὶ κύριοι, καὶ ἀκούσατε καὶ νέαν πανευφρόσυνον εἰδήσιν καὶ μεγάλην πατριαρχικὴν δωρεάν. Πρὸ τετραμήρου ἡυδόκησεν ὁ παναγιώτατος πατριάρχης ἵνα ἀνακουώσῃται μοὶ ὅτι τίθησι δύο Μουσικὰ Διαγω-

νίσματα, καὶ διὰ μὲν τοῦ πρώτου ὀρίζει νὰ προσδιορισθῇ ὁ ποιητικὸς ρυθμὸς τῆς Ὀκτωήχου καὶ ἡ κατὰ στίχους σύνταξις αὐτῆς ὡς ἐποιήθη ὑπὸ τῶν πρώτων ὑμνογράφων αὐτῆς, διὰ δὲ τοῦ δευτέρου νὰ ἐξευρεθῇ ἂν ὑπάρχῃ σχέσις μεταξὺ τοῦ ποιητικοῦ ρυθμοῦ τῆς Ὀκτωήχου καὶ τοῦ μουσικοῦ ρυθμοῦ· ἐπιθυμεί δὲ, τὸ μὲν, νὰ βραβευθῇ κατὰ τὴν Γ' ἐπετηρίδα τοῦ Συλλόγου, τὸ δὲ κατὰ τὴν Δ', καὶ ὅτι ὡς γέρας τοῖς διαφνοστεφέναι ἀθληταῖς προσφέρει ἀνὰ πενήτηκοντα λίρας Ἀγγλίας δι' ἑκάτερον τῶν Διαγωνισμάτων, ἥτοι ἐν δλω λίρας Ἀγγλίας ἑκατόν. Δοξάσωμεν, φιλόμουσος ὁμήγυρις, τὸν Θεὸν τῶν πατέρων ἡμῶν, τὸν εὐδοκήσαντα ἵνα χαρίσῃται ἡμῖν τοιοῦτον πατέρα καὶ προστάτην, καὶ παρακαλέσωμεν αὐτὸν ὡς δοτῆρα παντὸς ἀγαθοῦ ὅπως μὴ ἑάσῃ ἡμᾶς ποτὲ ὀρφανούς, ἀλλὰ τὰ ἐλέη αὐτοῦ ἐπιδεικνύμενος νὰ περισκέπῃ, νὰ περιφρουρῇ καὶ νὰ διατηρῇ τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἄντισον, ὑγιᾶ καὶ ἐπὶ πολλοὺς ἡλίου ἀμυλλήτῃρας κοσμοῦντα τὸν ἀγιώτατον ἀποστολικὸν καὶ οἰκουμενικὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον.

Ἀλλὰ, πρὸς μέζονα ἐμφύχωσιν τοῦ ἔργου τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου ἀπαιτεῖται οὐ μόνον ἡ ἀτομικὴ πατριαρχικὴ συνδρομὴ, ἀλλὰ καὶ ἡ ὁμόθυμος ὑποστήριξις τοῦ ἔθνους. Δεῖ δὴ χρημάτων καὶ διὰ τὴν ἱερὰν μουσικὴν. Naί, καὶ ἡ λύρα τοῦ Ὁρφέως καὶ τοῦ Δαμασκηνοῦ καὶ τοῦ Κονκουζέλη, ἀνευ τῆς συνδρομῆς τῆς παντοδυνάμου λίρας, δὲν δύναται δυστυχῶς νὰ ἡχίσῃ παναρμονίως θελξικάρδια ἄσματα. Ἐὰν ἀναδειχθῇ ἐκ τῶν κόλπων τοῦ ἡμετέρου ἔθνους ἥρωες τις ἐθνικῆς καὶ χριστιανικῆς ἀρετῆς καὶ χύσῃ ἐν δαφνείᾳ τὸ χρυσίον αὐτοῦ, τότε θ' ἀνατεῖλῃ ὁ χρυσοῦς αἰὼν καὶ διὰ τὴν μουσικὴν τοῦ ἔθνους ἡμῶν, τὴν ἐμπνεύσασαν τὴν εἰς τὸ θεῖον ἀγάπην εἰς τοσοῦτους μάρτυρας τῆς Ἐκκλησίας. Τότε ὁ Σύλλογος ἡμῶν μεγάλη θὰ διαπράξῃ· τότε ἡ ἄλλως καλλικαρπος πλὴν κεκτημένη ὑπὸ τὸ ἄχθος τῆς ἀνεπαρκείας τῶν ὑλικῶν δυνάμεων τῆς καὶ δεομένης στηρίξεως Μουσικῆς Σχολῆς τοῦ Συλλόγου ἡμῶν, ἀπροσκόπτως καὶ κανονικῶς θὰ λειτουργήσῃ· ἐκ ταύτης δὲ θ' ἀναλάμψωσιν οἱ δεξιὸι σκαπανεῖς τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν μουσικῆς καὶ μυσσηγέται ἔμπειροι. Εἶθε ὁ Ὑψιστος ὁ ποιῶν «ἐξ ἀρχῶν ἐπομβρίαν»¹

¹ Γρηγ. Θεολόγου Συντακτῆρ. 5.

ταῖς πρεσβείαις τοῦ σήμερον ἐορταζομένου θείου τῆς Ἐκκλησίας πατρὸς Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, νὰ ἐπιβλέψῃ ἐπὶ τὴν γῆν αὐτοῦ καὶ ἀνατεῖλῃ ἐπὶ τὸν μουσικὸν ὀρίζοντα ἡμέρας εὐδοκίας. Τοῦτο εἶναι εὐχή, συνάμα δὲ καὶ φθόγγος ἐλπίδος, καὶ εἶθε ν' ἀναβῇ ὡς λίβανος εἰς τὸν θρόνον τοῦ ὑπερτάτου ἀνακτος τοῦ Παντός καὶ φειδώρου πρυτάνεως τῶν ἀγαθῶν. Naί, θαρσείτε· οἱ ἐκζητοῦντες τὸν Κύριον οὐκ ἐλαττωθήσονται παντὸς ἀγαθοῦ. «Οἱ πεποιθότες ἐπὶ Κύριον οὐ σαλευθήσονται εἰς τὸν αἰῶνα». Θαρσείτε, λέγω, δὲν ἀφίσταται ἴσως κατὰ πολὺ τὸ φαιεῖν τοῦ χρόνου σημείον, καθ' ὃ αἱ εὐχαὶ καὶ προσδοκίαι ἡμῶν πραγματοποιηθήσονται. Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἂν πάντα γένηται».

ΠΡΟΣΔΑΔΙΑ

ΤΟΥ ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΟΥ ΤΗΣ Μ. ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΙΟΛΑΚΗ

Παναγιώτατε Δέσποτα,
Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι,
Ἐξοχώτατε Πρεσβευτά,
Ἐταῖροι τοῦ Συλλόγου φίλτατοι.

Μεγάλως χαίρω διότι ἐξόχως μὲ τιμᾷ σήμερον ὁ ἡμέτερος Ἐκκλησιαστικὸς Μουσικὸς Σύλλογος, καὶ νομίζω ὅτι ἀποκομίζω ἤδη τοὺς καρποὺς τῶν πόνων, οὓς ὑπέστην ἀπὸ ἐξηκονταετίας, ψάλλον ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς τῷ ἐν Τριάδι Θεῷ, καὶ ἐνδιατρίβων μετὰ συντόνου μελέτης περὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ἱερὰν μουσικὴν. Ἠγάπησα ἐκ παιδῶν τὴν μουσικὴν, καὶ προεθυμήθην νὰ καλλιεργήσω, ὅση μοι δύναμις, αὐτήν. Ἀνθ' ὧν δὲ ἐμόχθησα εἶτε ὡς ἱεροψάλτης, εἶτε ὡς μουσικοδιδάσκαλος καὶ

μελοποιός, φέρω ως αξιόλογον ἄθλον τὰς εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὸν ἔπαινον τοῦ ἐθνωφελοῦς τοῦτου Συλλόγου, ὃν ἱδρυσεν ἡ φιλομουσία τοῦ νῦν ἐκκλησιᾶς πατριαρχεῦοντος Κωνσταντίνου τοῦ Ε', τοῦ καὶ ἐπευλογόντος αὐτοπροσώπως τὴν ἑορτὴν ταύτην. Εὐχαριστοῦμαι σήμερον, βλέπων τὸν σεμνὸν τοῦτον περὶ ἑμῶν ὁμιλῶν ἄνδρῶν φιλετάων καὶ με σεμνύνωσι δι' ἐξαιρέτων τιμῶν. Ἀγάλλομαι δ' ἐτι μᾶλλον καὶ μακαρίζω ἑμῶν τὸν, διδοὶ πρῶτος ἐγὼ ἐν τοῖς συγχρόνοις ὁμογενέσι μουσικοδιδασκάλοις τυχάνω τηλικαύτης τιμῆς καὶ ἀγάπης, ἐκ μέρους Μουσικοῦ Σωματείου. Τὸ μέγεθος τῆς ἡμῶν ἐνθροσύνης καὶ θυμῆς, καθίσταται ἄμετρον, ὅταν βλέπω ὅτι πληρὴ τῶν ἱεροφαιτών, καὶ ἄλλοι ἄνδρες διακρινόμενοι ἐπὶ μαθήσει, ἢ ἀνήκοιτες εἰς τὴν ἐπιφανῆ χορείαν τῆς ἱεραρχίας, γίνονται τῆς ταπεινῆς μου δράσεως ἐπαινέται.

Χαίρετε, ὡ ἐρίτιμα μέλη τοῦ καθ' ἡμῶς Μουσικοῦ Συλλόγου. Χάριτας ἔμιν πλείστας ὁμολογῶ ἂν ὦν μ' ἀξιοῦτε σήμερον μεγίστων τιμῶν. Ἀτυχῶς δὲν εἶμαι ῥήτωρ, εἶμαι μουσικός, διὰ τοῦτο καὶ δὲν εὗρισκα καταλλήλους λόγους ἵνα εὐχαριστήσω τὸν ἡμέτερον Σύλλογον, διὰ τὰς σημερινὰς πρὸς ἐμὴν δεικνύμεν ἀγάπης καὶ ἐκτιμῆσεως. Εἶμαι προσέτι λίαν συγκινημένος καὶ ἐκ τοῦ πρὸ μικροῦ ἐκφωρηθέντος λόγου τοῦ φιλοτάτου συναδέλφου κ. Γεωργίου Παπαδοπούλου, τοῦ καὶ σγχόντος τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἑορτῆς ταύτης, πρὸς δὲ ἐγκάρδια ἀποτέμω εὐχαριστήρια, δι' ὅσα ἀγαθὰ περὶ τῆς ταπεινῆς μουσικῆς μου δράσεως ἐξ ὁράματος τοῦ Συλλόγου ἐλάλησεν ἡ εὐλαλος γ. λῶσά του. Τελειῶν δὲ εὐχόμενοι ὅπως ὁ Σύλλογος ἡμῶν ζήσῃ εἰς πολλὰς ἐτῶν περιόδους, ἵνα καὶ πρὸς ἄλλους τῆς μουσικῆς μύστας ἀποτελεῖται τὴν αὐτὴν ἐξοχὸν τιμὴν, δι' ἧς σήμερον περιβάλλει ἐμὲ.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΟΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Ἀγαπῆ ἐν Κυρίῳ νιὲ Ἀρχὸν Πρωτοψάλτα τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας κ. Γεώργιε Βιολίκῃ, τὴν ὑμέτεραν ἐλλογιμότητα πατρικῶς ἐν Κυρίῳ εὐχόμεθα.

Ἐξηκονταετία διη παρελθόν ἀρότου ἡ Σὴ μουσικολογότης ἀρξὴ ἐν ψαλμοῖς καὶ ψαλμοῖς μεγαλύνουσα τὸ ὄνομα τοῦ Μεγάλου ἡμῶν Θεοῦ, καὶ διεγείρουσα πρὸς ἡμῶν διὰ τῶν ἱδρυτῶν μελωδῶν Ἀδελφῶν τῆς τῶν πιστῶν πρὸς Κύριον καρδίας· εἰκοσιπενταετίας δὲ συνεπιληρώθη, καθ' ἣν ἡ Ἐκκλησία προήγαγε τὴν Σὴν μουσικολογότητα εἰς τὸ ἀπρόκρινον τοῦ Πρωτοψάλτου τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Σήμερον δὲ πανδύμως ἡ Ἐκκλησία διὰ τοῦ Προέδρου Ἀδελφῆ, τοῦ Πατριάρχου, ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου, καταστέφει ὑμᾶς διὰ τῶν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν Ἀδελφῆ, εὐχόμενη ὑμῶν ζωὴν μακροχρόνιον, πρὸς ὑπηρεσίαν τῆς τοῦ Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ὅπερ οὐ διαφευγέτω διὰ τὴν ἐθνικὴν αὐτοῦ πλοῦτον, τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν Μουσικὴν, ἣν τὴν κατὰ δύναντον ἐκκρίνεται ἐκκαλλέμενη. Ἡμεῖς δὲ ἐρησυχάζοντες, ἀποθεῖν ἀπονάμωμιν Ἀδελφῆ τῆς ἐκ μέσης καρδίας πατριάρχικης εὐχῆς καὶ εὐλογίας, ἀπευχόμενα συνάμα ὅπως χαρίζεται ὑμῖν ὁ Θεὸς ἐτη πάμπαν πρὸς ὑπηρεσίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν.

Ταῦτα μὲν πατρικῶς, ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἀπείρον αὐτοῦ ἔλεος εἴη μετὰ τῆς ὑμετέρας Ἐλλογιμότητος.

Χάλκη 4 10/βρίου 1900.

Πρόθυμος πρὸς Κύριον εὐχέτης ἐνθερμος

† Ὁ πρ. Ἱεροδολύμων ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Τὴν ὑμέτεραν Μουσικολογότητα θερμῶς ἐν Κυρίῳ εὐχόμενοι ἡδίστα προδαγορεύομεν.

Μετὰ πολλῆς χαρῆς καὶ εὐφροσύνης παρακολουθήσαντες καὶ μακρόθεν τὴν λαμπρῶς καὶ πᾶσι δικαίως διεξελθούσαν ἐπίσημον τελετὴν τῆς ἐξηκονταετηρίδος τῆς καρποφόρου μουσικῆς σταδιοδρομίας τῆς ὑμετέρας διαπρεποῦς Μουσικολογότητος, ἐργάμεθα καὶ ἡμεῖς ἵνα διὰ τοῦ παρόντος συγγράμμεν Ἀδελφῇ ἐπὶ τῇ εὐτυχίᾳ τούτῳ γεγονόσι θερμῶς καὶ ἀπὸ μέσης ψυχῆς καὶ ἐξαιτησώμεθα παρὰ τοῦ δοτῆρος παντὸς ἀγαθοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ καὶ θεμελιωτοῦ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, ὃν ἐπὶ σερὴν ὁλὴν ἐξήκοντα ἐκαυτῶν οὐκ ἐπαύσατο αἰνέσαι καὶ δοξολογεῖν ἐν τοῖς ἱεροῖς Ναοῖς διὰ τῆς ἡδυμελοῦς αὐτοῦ μελωδίας, στοιγῶς καὶ ἀπαρηγόρητος τῷ ἀξεπαίμῳ καὶ ἀξιομνητῷ παραδείγματι τῶν ἀρχαίων καὶ διαπρεπῶν Μουσικοδιδασκάλων καὶ τῶν σερῶν καὶ ἐπιβέλλον καὶ ἀρχαιοπρεπῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν Μουσικῆς ὕψος δια-

τρανώστα και ἐκρημύσσει, ἵνα δοξασθῇ αὐτῇ πᾶν σωτήριον ἀγαθὸν καὶ ζωὴν μακροχρόνιον ἐκτείνουσα τῇ θεῷ. Αὐτοῦ δυνάμει εἰς τὸν ἱερὸν ἄθωνα ὑπὲρ τῆς καλλιέργειας καὶ προαγωγῆς τοῦ πολυτίμου καὶ βρωσιμώτατου εὐκακοῦ καὶ ἱεροῦ κειμηλίου, τοῦ ἐκκλησιολογίου ἐν ἐαυτῷ σωζόμενον καὶ ἐπιστημονικώτατον εὐσεβίαν μουσικῆς, ἣμα δὲ συμφορῆς, ὡς εἰπεῖν, τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἡμετέρας καὶ προστρέσαντος καὶ ἐπιτηδεύοντος πρὸς ἑκράσαν καὶ παράστασιν αὐτῆς.

Ὁ Μουσικὸς Σύλλογος δύναται νὰ παράσχω σπουδαίας υπηρεσίας εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς Ἐκκλ. Μουσικῆς σκοπώμενος ἐργαζόμενος, ἡ δὲ Μουσικὴ Σχολὴ πρὸς διαδοσὶν καὶ πιστὴν ἐκπαίδευσιν ἐκ τῶν ὑπὸ τῶν νεωτέρων. Ἀλλὰ πρὸς ἐπιτυχίαν καὶ ἀποτελεσματικὴν ἐργασίαν ἐπιστημονικὴν θεωροῦμεν ἀπαραίτητος ἀναγκαῖον ἵνα ληφθῇ φροντίς, ὅπως δύο πρεῖς νέαι ἀπόρροιαι τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, καλλίφωνοι, μύστακ' καὶ ἐκκεντρεῖς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς, ἀποσταλλῶσιν εἰς τὴν Ἑσπερίαν ἵνα σπουδάσωσι καὶ ἐπιστημονικῶς τὴν Εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν καὶ ἀναδιορίσωσι τὰς θεμελιώδεις συλλέγοντες πᾶν ὅ,τι καλὸν καὶ χρήσιμον τῇ Ἐκκλ. ἡμῶν Μουσικῇ, καὶ εἴτα ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου ἐπιδοθῶσιν εἰς τὴν θεωρητικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πατροπαράδοτου συστήματος αὐτῆς, δυνάμει τοῦ κεφαλαίου τῶν θεωρητικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν γνώσεων, ἃς ἤθελον ἀποκτήσει διότι οὕτω, φρονούμεν, ὅτι εἶναι ἐκτικὴν νὰ ἐισθῇ τις εἰς τὸν πολυδαίδαλον μηχανισμόν τοῦ Ἐκκλ. μουσικοῦ συστήματος, προύοντος τοῦ δαιμονίου Ἑλληνικοῦ πνεύματος καὶ αἰσθητικῆς, ν' ἀναλύσῃ αὐτό, νὰ καθορίσῃ τοὺς τόνους καὶ τὰ διαστήματα, ν' ἀνέστη τὰς μεταξὺ αὐτῶν σχέσεις, συμφωνίας καὶ ἀρμονίας καὶ. καὶ παραχρῆσθ' συνεπῶς σπουδαζόν τι καὶ ἐπιστημονικὴν ἀξίον λόγου καὶ σημασίας. Πρὸς συντήρησιν δὲ τῆς ἀναγκασιότατης ἐπίσης Μουσικῆς Σχολῆς διὰ τὴν μετέδωκεν τοῦ ταλάντου τοῖς νεωτέροις παρὰ τῶν κατεχόντων αὐτὸ δοκίμων μουσικοδιδασκάλων θεωροῦμεν συντελεστικώτατον τὴν ὑποχρεωτικὴν ἐγγραφήν ὡς μελῶν τοῦ Συλλόγου ἐπὶ ὁρισμένη ἐτησίᾳ συνδρομῇ εὐλόγῳ ἀπάντων τῶν ἁγίων ἁρχιερέων καὶ τῶν δοξαζομένων ἐκ τοῦ κατωτέρου κλήρου, ὡς καὶ ἐκ τῶν πλουσίων ἡμογενῶν. Οὕτω δύνανται νὰ ζήσωσι καὶ ἐπιτύχωσι ἡμετέρας τοῦ ἐπιδοκωμένου ἱεροῦ σκοποῦ, ὅτε δηλωθῇ Μουσικὸς Σύλλογος καὶ ἡ Μουσικὴ Σχολή.

Τὴν ταπεινὴν ἡμῶν ταύτην γνώμην, ἀρρομὴν λαβόντες ἐκ τοῦ ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τοῦ ἔθρονου τοῦ ἡμετέρου ἐκείνου μουσικοῦ σταθμοῦ συγχαρητηρίου ἡμῶν γράμματος, εὐχαίρον ἡμετέρας ἵν' ἀνακανώσωμεν ἡμῖν, ἡς καὶ δύναται νὰ ποιήσῃ χρῆσιν, εἰς ἐγκρίσιν καὶ φρονὴν συντελεστικὴν πρὸς τὸν ἐπιδοκωμένον ἱερὸν σκοπὸν. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. Εἰς δὲ τὴν αὐτῆς ὁτι πλεῖστα ὑμεῖς καὶ εὐφρόσυνα.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ 12ῃ Δεκεμβρίου 1900.

Τῆς ἁγίας περιουδοῦστος ἡμῖν Αὐτῆς Μουσικολογιστὸς
θερμὸς ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ εὐχέτης
† Ὁ Θεοδόσιος Ἀθανάσιος

Ἀγαπητὴ φίλε,

Πληροπορούμενος ὅτι σήμερον ἔχετε τὴν εἰκοσιπενταετηρίαν τῆς Πρωτοψαλτίας ὑμῶν ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναφ' ἐκέρχῳ ὑμῖν διὰ ταύτης μου τὰ θερμά μου συγχαρητήρια καὶ εὐχαίρω ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς δοῇται ὑμῖν ὑπερὰ διηκτικῇ ἐπ' ἐκλείξει καὶ τιμῇ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν Μουσικῆς. Διαιτῶ δὲ ἐν ἐξοικασμένῃ ὑπολήψει καὶ ἀγάπῃ.

Ἐν Ἰωαννίνοις τῇ 4ῃ Δεκεμβρίου 1900.

Τῆς ὑμετέρας φίλης ἀγάπης

ταπεινὸς πρὸς Θεὸν εὐχέτης
† Ὁ Ἰωαννῖνος Γρηγόριος

Μουσικολογιστῶτα,

Ἄν περιχρῶς ἐπιληροπορήθῃμεν ἐκ τῶν ἐφημερίδων Κοινῶν πόλεις ὅτι ἡ σὴ περιπόθητος καὶ φίλη Μουσικολογιστὴς ἔχει προσελθὼς πεντηκονταετηρίαν τοῦ ἱεροψαλτικοῦ αὐτῆς σταθμοῦ, ἀπὸ ἐξηκονταετίας ἦδη θεαρέτους μελῶσιν ἐν κατὰ τοῦ Ὑψίστου καὶ προσάγουσα ἐκ μέρους τοῦ πιστοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τοῦς ὕμνους τῆς θείας λατρίας καὶ τὰς δοξολογίας τῇ τρισυποστάτῳ Θεῷ καὶ δημοσιεύῃ τοῦ παντός.

Σπάνιον τὸ δόρημα καὶ πρωτοφανὲς πάντως ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς χρόνοις τὸ εὐτύχημα, ὅστις ἡξίωται ἡ σὴ περισπούδατος καὶ περιλήξιμη Μουσικολογιστὴς.

Συγχαίρον τοῖνον ἀπὸ καρδίας ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ ταύτῃ πνευματικῇ ἐορτῇ καὶ συνδόμενος σοὶ μακρόθεν, εὐφροσύνης χείροντι καὶ ἀγαλλόμενος ἐν μέσῳ συλλόγου μουσικολόγων συναδελφῶν συνευφρονομένων σοὶ καὶ μουσικοῖς ὕμνοις καὶ δοξολογίαις πρὸς τὸν πανάγαθον Θεὸν ἐνδεικνυμένων τῆς εὐφροσύνης τὴν αἰσθητικὴν ἐπὶ τῷ ἀκνωσθέντι ἐξηκονταετῇ σταθμῷ ἐν τῇ ψαλτικῇ καὶ ὑμνολογίᾳ, ἐπιύχουμαι σοὶ μωχίως ὅπως ἐνσχυόμενος ἀνωθεν, τῇ θεῷ χάριτι καὶ τῇ ὑπόλοιπον τοῦ βίου στάθμῳ διανύσῃς ἐν ὑμεῖς καὶ θεοφιλῶς ζῶν τῷ Κυρίῳ καὶ ἀναμύλων τοὺς ὕμνους τῆς θείας λατρίας τῶν πατέρων, ἀξιώθῃς δ' εἴτα καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ Ἰερουσαλὴμ, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν πρωτοτόκων, ζῆν καὶ ψάλλειν τῷ Κυρίῳ τὸν τρισάγιον ὕμνον μετὰ πάντων τῶν ἁγίων. Γένοιτο.

Ἵπὲρ τούτοις ἔρρωσο ἐν Κυρίῳ μετὰ πάντων τῶν συναδελφῶν ἱεροψαλτῶν κραταϊόμενος εἰς πᾶν καλὸν καὶ σωτήριον πρὸς δόξαν Χριστοῦ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν.

Ἐν Σμύρνῃ τῇ 18ῃ Σεπτεμβρίου 1900.

Τῆς σῆς περιπόθητος καὶ φίλης Μουσικολογιστὸς

Διάπυρος πρὸς Κύριον εὐχέτης
† Ὁ Σμύρνης Βαδίσκος.

Μουσικολογιστῶτα Πρωτοψάλτα τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας
Κύριε Γεώργιε Βιοδάκτ.

Ἐπὶ τῇ σήμερον ἐορταζομένῃ ἐξηκονταετηρίᾳ τῆς ἀνοσίμου δράσεως τῆς Ὑμετέρας

ραι φλάν, καὶ περισπούδαστον Μουσικολογικόντος ἀκροῦσιν Αὐτῇ τῇ εὐκρινῇ μεν συγ-
γραφεύῃ, εὐχαίῃ τῇ Ὑψίστῃ Θεῷ ὅπως ἡ ὑμετέρη φλάν Μουσικολογικόντος ἐν ὑμῶν
καὶ εὐτυχίᾳ εὐκαλοῦσθ' ἐπαύριον τῇ τε Μητρὶ ὑμῶν Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ Γένει τὰς
πολυτίμους Αὐτῇς ὑπερέστας, πρὸς χάριν τῶν τε ἀπειροπληθῶν Αὐτῇς μαθητῶν καὶ
τῶν εὐκρινῶν φλάν.

Ἐπὶ τούτοις διατελῶ

Ἐν Διδυμοτείρῃ, τῇ 4 Δεκεμβρίου 1900.

Τῆς Ὑμ. φλάν καὶ περισπούδαστον Μουσικολογικόντος

ἐλάχιςτος μαθητὴς καὶ θερμὸς πρὸς Χριστὸν εὐχέτης

+ Ὁ Διδυμοτεϊκὸν Φιλάρετος.

**Μουσικολογικόντος Ἀρχὸν Προτοφάλας τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης
Ἐκκλησίας κ. Γεώργιου Βιολάκη, τὴν ὑμετέραν λίαν περισπούδα-
στὸν μοι ἐντιμότητα, ἀπὸ κέντρου ψυχρῆς εὐχαριστίας.**

Μετὰ πολλῆς τῆς χαρῆς εἶδον ἐν ταῖς ἐφημερίαις τῆς Προτευσούσης τὸν λαμπρὸν
πανηγυρισμὸν, ὅστις ἐλλογίᾳ τῆς πανσέπτου Μητρὸς Ἐκκλησίας ἐν τῇ εὐσέμῃ ἡμέρᾳ
τῆς ἐπεταίου τοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου ἐπετελέσθη, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει ἐξηκονταετηρίδος
τοῦ μουσικοῦ τῆς ὑμετέρας Μουσικολογικόντος σταθμοῦ. Ἡ Αὐτοῦ Θεοτάτη Παναγιώ-
της, μουσολύπτος καὶ πανσέβαστος ἡμῶν πατὴρ καὶ Δεσπότης, ἠδεδόκησε νὰ ἐπιδοκίμη-
σῃ ὑμῖν τὰς εὐχὰς καὶ ἐλλογίᾳ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ὡς δίκαιον ἐπαινοῦ καὶ
λαμπρὴν στέφανον τῆς ἐπιμελείας ὑμῶν ἐν τῇ συμπληρώσει τοῦ καθήκοντος μετὰ ζήλου
ἐνθους ἔργου καὶ θερμουργοῦ πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην παράστασιν καὶ καλλιέργειαν τῆς Ἱε-
ρᾶς Μουσικῆς καὶ τῶν περὶ μουσικῆς σέβαστων παραδόσεων τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλη-
σίας· οἱ δὲ πολυπληθεῖς μαθηταί, καὶ πάντες οἱ τιμῶντες ὑμᾶς κληρικοί τε καὶ λαϊκοί
γῆστοι καὶ ἀγαλλόμενοι γεραίρουσι τὴν λαμπρὴν καὶ σεμνὴν ταύτην ἑορτήν, τὴν τῆς ἁ-
δελφικῆς ἀγάπης καὶ ἀκαίας ἐκτιμῆσεως ἀκραιφνῇ αὐτῶν πρὸς ὑμᾶς αἰσθημὰτα δια-
πιστούμενοι.

Ταῦτα τὰ εὐχόμενα καὶ θυμικῇ ἐμπλυσῇ ἀνεκράστου χαρᾶς ἐν τῇ ἀποκέντρῳ
ταύτῃ ἐκκατῇ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐπιγγελομένου, ἀρχαῖος ὑμῶν συνδελφός
ἐν τῇ ὑπερίσῃ τῆς πανσέπτου Μητρὸς Ἐκκλησίας ἐγκαρδίως συγχαίρω ὑμῖν καὶ συνα-
γαλλόμενος ὁλοφύγως δόξῃ τοῦ Πρυτάνεως τῶν τελείων διορηγμάτων καὶ ἀγαθῶν, ὅπως
διαφυλάττῃ ὑμᾶς καὶ τὴν κατ' οἶκον Ἐκκλησίαν ὑμῶν ὡς κέντρον ὀφθαλμοῦ, χαρίζομε-
νος ὑμῖν καὶ τῇ εὐγενεῖ συζύγῳ ὑμῶν ὑμῶν ἐμετάπτωτον καὶ βίον μακραίωνος, πλου-
τίων ὑμᾶς μὲν τὰ θεῖα Αὐτοῦ χάρισμα καὶ ἀγαθὰ εἰς ἀγαλλίασιν τῶν εὐσεβῶν φιλακο-
λοῦθων χριστιανῶν καὶ εἰς δόξαν τῆς τοῦ ἐν Τριᾷ ἀπαύστου θουομένου Θεοῦ.

Μετὰ τῶν ἐνθέρμων ἐορταστικῶν συγχαρητηρίων ἐν ταῖς παρούσαις μεγάλαις τῆς
Θείας ἐν τῷ κόσμῳ Ἐπιφανείας καὶ τῆς ἐπιτολῆς τοῦ νέου σωτηρίου ἔτους, εὐχαίμαι τα-

πεινῶς ἵνα οικογενειακῶς πανηγυρίζετε τὰς ἀγίας ταύτας ἡμέρας ὑγιᾶς καὶ γηθούνας
καὶ ἐν ἀπολαύσει τῶν εὐκαταίων ἀγαθῶν καὶ διατελῶ.

Ἐν Ἀργυροκάστρῳ, τῇ 4 Ἰανουαρίου 1901.

Τῆς ὑμετέρας λίαν περισπούδαστου μοι ἐντιμολογικόντος

Διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης καὶ δόξας πρόθυμος

+ Ὁ Διδυμοτεϊκὸς Λουκάς

Α'.

Πρὸς τίνα ἄλλον υἱόκην, σπετὶ Πρωτοφάλας,
ὁ Σύλλογος ὁ Μουσικὸς ἀρετῇ εὐγνωμοσύνην;

Πρὸς τίνα ἄλλον παρ' εἰς Σέ, τοῦ Γένους μας Ἐθνεργῆ
ἀρεταί τὴν τῆς Μουσικῆς τῆς καὶ εὐφροσύνην;

Εἰς Σέ Ὅντως τὴν σεβαστὴν
προστάτην, τὴν μουσολύπτον, καὶ εἰς ὅλους πάντοτε ἀγαθόν,

Στὴν Σὴν, καὶ, ὑποστήριξιν, στοργὴν καὶ προστασίαν,
μ' ἐπιδοκίμῃς ὡς υἱόκην πρὸς τοὺς ἀναμνέμενους

καὶ ἀπὸ τῆς ὁλως πατρικῆς καὶ ὁλως ἡγεσίας,
ἐναγωνίως προσδοκᾷς καὶ καλὸν ἐν γένει,

μετὰ συντόνου φυλακῆς
τῆς τῶν προγόνων μας σπετῆς καὶ θείας δυνάμεις μουσικῆς.

Σὺ, ἐν τῷ ἔθνει καὶ Ἐκκλησίᾳ ἐβλέπων Ἐθνεργῆ,
κακοσημένον μ' ἀρετῆς πολλῆς, καὶ ἰσλὴν συνάμα,

καὶ γνώστην ὄντα Μουσικῆς, καὶ Ὀλοκράτος μας πλωτάρχη,
καὶ ἀναγκῶν τῶν ἐθνικῶν σωτῆρα κατὰ γράμμα,

τὴν Σύλλογον τὴν Μουσικὴν
ἐν Ἱερουσαλὴμ, δόξῃ σου εἰς ἡμᾶς σωστικόν,

ὡς γνώστης τε καὶ ἐραστής τῆς θείας ταύτης τέχνης
καὶ κάτοχος δυνάμεως καὶ μέσων πολλῶν ἄλλων,

ἐγὰρ καὶ καὶ ὑποστήριξιν αὐτόν, μήπως ἐξαίρῃς
ἐν μέσῳ ὁδῶν εὐρεθῇ καταδρομῶν καὶ σάων,

καὶ ἄλλῃς τῇ τέχνῃ τοῦ κλεινοῦ
τοῦ Ἰωάννου σεβαστοῦ φωστῆρος τοῦ Δεσποτικῶν.

Δόξαν πολλὴν ὁ Σύλλογος καὶ καύχημα γνωρίζει,
τὴν ὑψηλὴν Σου κορυφὴν ὡς σκίαν αὐτοῦ ἔχων.

Καὶ νῦν οἷ τοῦ πάτερως αὐτοῦ πανηγυρίζῃ
τὴν μνήμην, καὶ ἐλλογῶν αὐτοῦ ἐνθους μετέχων,

αἰσθάνεται χαρὰς πολλῆς
καὶ Σοῦ ἀποδοχόμενος εὐχὰς, μετ' ἄρκου συστολῆς.

Τὴν μνήμην τοῦτον σήμερον Δαμιασκηνὸς τελούσας,
 ραῖδροι καὶ ἀγλλόμενοι ἐκ θάδους μας καρδίας,
 εὐχὰς καὶ εὐλογίας Του ἀπὸ ψυχῆς αἰτούμεν,
 ὡς Συλλόγου πόνη-τῆς κ' εὐνοϊκῆς πορείας,
 δαίμονα ἡμᾶς ἀλάνην»
 τὰ ἔτη τοῦ ἐνθάρρου μας νὰ μένωσι «παντοτεινά».

Β'.

Μ' αὐτὴν ἡμῶν τὴν ἑορτὴν συνίμα συμπροσέστα
 ἡ ἐξηκονταετηρίδα ἐν μουσικῇ πορείᾳ,
 κ' εἰκοσιπενταετηρίδα ὡς συνοδὸς τυροῦσα
 Πρωτοψάλτης (ἐν σελτῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ)
 Βολάκη Γεωργίου
 τοῦ Πρωτοψάλτου, τοῦ σεμνοῦ διαβιούντος βίου,
 Θεομὲν συγχετηρίκα ἡρὸς ἀπὸ καρδίας
 δι' ἀκριβῆ τε καὶ πιστὴν αὐτοῦ ὑπηρεσίαν
 ἐκφράσω, κ' ὡς τῆς αὐτοῦ ἐπευχρῶ ὑγείας,
 ἄρνω τὴν μητέρα μας Μεγάλῃ Ἐκκλησίαν
 ἵνα τὸν εὐλογῇ,
 καὶ εὐχρῶ ἔτη πολλὰ εἰσέτι νὰ μᾶς ζήσῃ.
 Οἱ θεοὶ ἡμῶν καὶ ψαλμοὶ καὶ αἱ δοξολογίαι,
 ποῦ τούτους χρόνους ἐφάλλε καὶ ἐμελεῖ στοῦ θεῶν,
 νὰ γίνωσι τῷ εὐχρῶμι εὐχαὶ καὶ εὐλογίαι,
 καὶ νὰ φαιδρύνουν διαρκῶς τὴν ἡσυχίαν τοῦ βίου,
 τιμώμενον ἀξίως
 ἀπ' ὅσους δὲν ἐγνώρισαν καὶ ἤκουσαν ἰδίως.
 Ἀρνούσα, ὡ δὲ δάσκαλε, τιμὴ ἡμᾶς καὶ δοξα
 διὰ τοὺς κόπους τοὺς πολλοὺς τοσούτων ἔτη χρόνων,
 παρ' Ἐκκλησίας καὶ Κοινῶν καὶ Μουσικῶν συγγενῶν,
 βεβαίως εἶναι δι' ἐπὶ τόσα θριάμβου τοῦα,
 ἔπικα ἐγκαρδίας
 στὴν ἑορτὴν σου ἐστησαν νὰ μένωσι ἀείδως.

Ἀντώνιος Γαζιάδης
 Μέγας Πρωτοψάλτης.

Σεβαστὴ διδάσκαλε,

Ἀμάρτημα καὶ δὴ ἀσύγγνωστον ἔχ διαπραττον εἰν καὶ ἐγὼ ὁ ταπεινὸς ὤμην θε-
 ράπων δὲν ὑπέβαλον βαρυσέβαστος τὰ ταπεινὰ μου συγχετηρίκα ἐπὶ τῇ 60ετηρίδῃ
 τῆς ἐκασκήσεως τοῦ ἱεροῦ ὡμῶν ἐπαγγέλματος καὶ τῇ 25ετηρίδῃ τῆς Πρωτοψάλτης τῆς
 ὡμετέρας περιφανοῦς μουσικολογότητος.

Ἀλλὰ ἀπὸ σκοποῦ, σεβαστὴ διδάσκαλε, ἀφῆκον νὰ περῶν ἡ ἡμέρα τῆς ἑορτῆς
 ὅπως, ἐπωφελοῦμενος τῆς ἀραιότητος, οὕτως εἶπετν, τῶν συγχετηρίων, ὑποδῶλω
 τὰ ἐκ μέσης καρδίας προερχόμενα ταπεινὰ μου καὶ εὐχρῶ ἡμῶν ὅπως, ὁ Κύριος
 ρατηρῇ ἐπὶ μῆιστον τὴν Ὑμετέραν Μουσικολογίαν, εἰς τὴν ἡ Ἐκκλησιαστικὴ
 ἡμῶν μουσικὴ πολλὰ δρεῖται.

Ἀπορῶν, σεβαστὴ διδάσκαλε, ἵνα ἀρθῶμαι τὰς πολλὰς καὶ ποικίλας πρὸς τὴν
 Ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν ὡμετέρας ὑπηρεσίας καὶ διαβεβαιῶν ὡμᾶς ὅτι, ἡ πρὸς ὡμᾶς
 τιμὴ εἶνε ἡ ἡμῶν τῶν τῶσων ὡμῶν ὑπηρεσιῶν, παρκαλῶ ὡμᾶς, σεβαστὴ διδάσκαλε,
 ὅπως εὐμενῶς ἀποδεχθῆτε τὰ βεβαίως μου συγχετηρίκα καὶ εὐχρῶ ὅπως ἐν πλήρει
 ὡμᾶς καὶ εὐτυχίᾳ διέλθῃτε τὰς χρημοσύνης ταύτας ἡμέρας, διατελῶ μετὰ σεβασμοῦ
 βαθυτάτου.

Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης, τῇ 21 Δεκεμβρίου 1900.

ὁ Σὺς

Α. Π. Μπαλαμπάνης
 Πρωτοψάλτης Κρήτης

Σεβαστὴ μοι διδάσκαλε,

Αἱ ὅπῃ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους ἐπαξίως πᾶσι ἀποδοθεῖται τῇ ὡμετέρᾳ
 Μουσικολογίᾳ τιμὴ ἐπὶ τῇ ἐξηκονταετηρίδῃ τῆς ὡμετέρας Μουσικῆς θριάψεως καὶ τῇ
 εἰκοσιπενταετηρίδῃ τῆς εἰς τὸ μέγα ἀξίωμα τοῦ ἀρχοντος Πρωτοψάλτου τῆς Μ. Ἐκκλη-
 σίας ἡμῶν, τῇ ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ ἐν ἀγίας Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Δα-
 μασκηνοῦ πανηγυρισθείσῃ καὶ τῆς ὅποιος τὰ καθέκαστα μὸλις κατ' αὐτὰς εἶδον δη-
 μοσιευθέντα καὶ ἐν τῇ ἐνταῦθα ἀθηναϊκῇ τύπῳ, χαρᾶς πολλῆς ἐνέπλησαν τὴν καρ-
 διαν μου. Τὰς ἐπὶ τῇ ἐπαξίᾳ τοῦ ὡμᾶτος καὶ τῆς ἀνὰ τὸν μουσικὸν κόσμον φήμης
 τῆς Ὑμετέρας Μουσικολογότητος ἑορτῇ ταύτῃ συγχετηρίους εὐχὰς μου συναῶν
 μετὰ τῶν ἐπὶ τῷ αὐρίον ἀνατέλλοντι ἐπ' αἰσίως νέῳ Σωτηρίῳ ἔτει, παρκαλῶ ὅπως
 ἀποδεχθῆτε ταύτας μετὰ τῆς διακρινώσεως ὡμᾶς εὐμενείας, καθ' ὅσον μάλιστα πρέ-
 χονται ἀπὸ καρδίας μαθητοῦ, ὅστις εἴπερ τις καὶ ἄλλος ἀγαπᾷ καὶ σέβεται ὡμᾶς,
 ὅκα ὀλίγον διὰ τὴν συντέλειαν, Θεοῦ εὐδοκούντος, εἰς τὴν καὶ ἐν τῇ κλεινῇ τῆς Παλλᾶδος
 ἔσται διάδοξον τοῦ ἀρχιεπισκοποῦς Βουλαντινοῦ ὡμῶν, οἷον παρ' ὡμῶν ἀπεκρίμην.

Ἐπὶ τούτοις διὰ ἀσπαζόμενος τὴν δαΐαν ὡμῶν διατελῶ μετὰ σεβασμοῦ.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 31 10/βρίου 1900.

Τῆς Ὑμετέρας Μουσικολογότητος

τέκνον παιδίονιον

Χ. Β. Χατζόπουλος.

Σεβαστί μοι διδάσκαλε κ. Γ. Βιολάκη,

Μετ' ἐνδομήνιο γαρὶς σπείδω νὰ σὲς ἐκφράσω τὰ συγχρητίζεσθαι μου ἐπὶ τῇ εἰς-
ρημικῇ τιμῇ, μὲθ' ἧς ἐκστρέφῃς ἡ τε εἰκοσιπενταετηρὶς τῆς Ὑμ. Πρωτοψαλτείας ἐν τῇ
Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἡ ἐξηκονταετηρὶς τῆς μουσικῆς δράσεως Ὑμῶν ἐν
τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησιαστικῇ Μουσικῇ, ἥτις ἀκριβῶς κατὰ τὴν μακρὰν ταύτην περίο-
δον ὑπέστη ἱερὸν τε καὶ ὁμογενὲς διωγμὸν τόσον, ὅσον ἐν οὐδεμιᾷ ἄλλῃ ἐποχῇ ἀπὸ τοῦ
ἔθρου τοῦ αὐτοῦ. Σὲς συγχρίσω δὲ τοσούτῳ μέλλον, καὶ ὅσον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀκατα-
σμήτου ἱερικοῦ καὶ ὧας ἀπατηλοῦ καὶ ἐθνοκτόνου μουσικοῦ ρεύματος εὐρισκόμενος, ἱδρ-
νίστητε νὰ στήρηθῃτε ἐπὶ τῆς σωτηρίου ἀγκύρας τῆς πατρῴας καθαρᾶς καὶ ἀμύκτου
Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, ἥτις συνῆκε ἡμεῖς μετὰ τῆς ἀγλαΐας ἀεικίνης Μητρός, τῆς
δοσίας τὸ ὄνομα ἐκκληρονομήσαν καὶ καυχήσασθαι ἐπὶ τῇ κληρονομίᾳ. Σὲς εὐχόμαι,
Σεβαστί μοι διδάσκαλε, νὰ ζήσητε ἄλλα τόσα καὶ πλεόντα τούτων ἕτη ἐπ' ἀγαθῷ ἐνὶς
μεγάλου ἔθνικοῦ ἡραυροῦ, ὅστις ἐστὶν ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησιαστικὴ Μουσική.

Διατελῶ μετὰ βαθύτατον σεβασμὸν καὶ εἰσιμετικῆς ὑπολήψεως.

Ἐν Σαμοθράκῃ τῇ 18ῃ Δεκεμβρίου 1900.

Ὁ ὑμέτερος
N. B. Φαρδύς.

Σεβαστὴ διδάσκαλε,

Ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρὶδι τῆς πρωτοψαλτείας, ἐξηκονταετηρὶδι δὲ τῆς ἐν γένει
δράσεως ὑμῶν ἐν τῇ καλλιεργίᾳ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, ἣν λίαν φιλοτιμῶς
ἐνέλαθε καὶ τέλος ὁ καὶ ὁμῶς Ἐκκλησιαστικὸς Μουσικὸς Σύλλογος, παρακαλῶ νὰ δε-
χθῇτε καὶ τὰ ἐμὰ λίαν θερμὰ καὶ ἐγκάρδια συγχρητίζεσθαι, ὅχι ὡς τυπικὰ πρὸ εἰκοσετα-
ετίας φέλου φιλορρογίματα, ἀλλ' ὡς ῥόρον ἐγνωμοσύνης καὶ ἀγάπης ταπεινοῦ λατρευτοῦ
τῆς ἱερᾶς προνομικῆς ὑμῶν Μούσης, ὅστις ἡγάπησε καὶ ἐξετίμησεν ἐν ὑμῖν τὴν εἰς ἑρω-
τος ἀκρίμαντον ἐργάτην καὶ ἀνιχνευτὴν τῶν μυστηρίων τῆς τέχνης, ὅσον δὴ καὶ τὴν
καλλιτέχνην νοῦν ἐν τῇ διακρίσει τοῦ σημνοῦ, τοῦ ὁραίου καὶ τοῦ ὑψηλοῦ ἐν τῇ πρά-
ξιν αὐτοῦ.

Ἐπ' ἀγαθῷ δὲ τῆς ἱερᾶς τέχνης καὶ πρὸς τιμὴν καὶ κόσμον τῶν σημνῶν αὐτοῦς Μο-
στικῶν ἐπενεχόμενος ὑμῖν τὴν λοιπὴν βίαν μακρὰν καὶ εὐδαίμονα κατὰ πάντα, διατελῶ.

Ἐν Κερδελιῷ, 19 Ὀκτωβρίου 1900.

Φίλος εὐγνώμων καὶ εὐκρινὴς
M. Βασιλείου

Διὰ θερμῶν γραμμάτων συνεχάρησαν τῷ ἀρχοντι Πρωτοψάλτῃ ἡ ἐν Συ-
λοπάρτῃ ἀνυσίμος ἐργαζομένη Ἀδελφότης ε' Ἐννέα Μούσαι, ὁ διδάσκαλος
τῆς μουσικῆς ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Θεολογικῇ Σχολῇ κ. Γ. Πρωγάκης, ὁ ἐν Ἀμ-
βέρσῃ ἀρχιμανδρίτης καὶ προϊστάμενος τῆς ὀρθοδόξου ἑλληνικῆς κοινότητος
κ. Γεννάδιος Θέμελις καὶ πλείστοι ἄλλοι.

Διανέμεται δωρεάν